

CELODNEVNI POSVET V ŽELEZNI KAPLI:

ZSO je kritično ocenila svoje delo in trenutni narodnopolitični položaj

Za svoje odbornike, predstavnike včlanjenih organizacij in krajevne zaupnike je Zveza slovenskih organizacij na Koroškem priredila minulo soboto celodnevni posvet v Železni Kapli. Po udeležbi je bil to reprezentativen zbor, ki je izčrpno pretresel trenutni narodnopolitični položaj in s kritično presojo našega dela na posameznih področjih nakazal smernice za obogatitev in poglobitev vsestranske dejavnosti ZSO in njenih včlanjenih organizacij.

Uvodoma pa so se udeleženci posveta spomnili letošnje 40-letnice ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda, kateri se imamo tudi koroški Slovenci zahvaliti, da po strašnem nasilju še živimo in spet ustvarjamo na svoji zemlji.

Zveza slovenskih organizacij, ki neposredno izhaja iz Osvobodilne fronte, je seveda še posebno zavezana načelom in izkušnjam tega

tičnem položaju razvila razprava o tem, kako bomo morali nadaljevati naša prizadevanja za dosledno uresničitev vseh določil člena 7 dr-

no, da nam je kot nekoč v OF potrebna široka frontovska usmeritev, ki pomeni akcijsko enotnost vseh Slovencev v skupnem boju za narodnostni obstoj prav tako, kakor tudi povezanost z demokratičnimi silami večinskega naroda — v spoznanju, da je boj za narodnostne pravice del boja za splošno demokratizacijo družbenega življenja.

Razprava na posvetu je obsegala vsa področja narodnostnega življenja in dela ter je veljala razen narodnopolitični dejavnosti predvsem tudi aktivnosti in problemom na področjih kulture in prosvete, izobraževanja odraslih ter skrbi za šolsko in predšolsko vzgojo, uveljavljanja v komunalni politiki, prizadevanja na gospodarskem torišču in ne nazadnje tudi naši informativni dejavnosti. Kot vodilna misel pa je bila pri vsem tem v ospredju potreba po čim tesnejši povezavi naših organizacij s terenom, s človekom.

Okvirne misli o zastopnosti na terenu, o lastni organizacijski mreži in o notranji organiziranosti dela je nanizal tajnik dipl. inž. Feliks Wieser, njegova izvajanja pa so dopolnili še prispevki o dejavnosti včlanjenih organizacij oziroma o posameznih delovnih področjih. Ta prikaz je bil potem izhodišče in osnova za široko razpravo, v kateri so udeleženci posveta ne samo izčrpno, marveč tudi zelo kritično presodili obsežno področje aktivnosti ZSO in včlanjenih organizacij. Nihče nikomur ni namenil slavošpevov: kjer je kaj v redu, je bilo to priznано; prav tako brez opeševanja pa je bilo tudi opozorjeno na pomanjkljivosti povsod tam, kjer je zaslediti večje ali manjše slabosti. Ravno to prizadevanje in kritično obravnavanje je dajalo posvetu poseben pečat in kvaliteto, kar je eden izmed najstarejših udeležencev posrečeno izrazil v ugotovitvi, da ima organizacija, ki tako odprto in kritično obravnava svoje probleme, zdrave korenine in se ji zato ni treba bati bodočnosti.

Da ugotovitve posveta niso bile prazno besedičenje, marveč jih jemlje ZSO povsem resno, izhaja iz zaključnih sklepov, ki so vsi usmerjeni v nadaljnjo utrditev naše osrednje organizacije in vsestranske obogatitve njene dejavnosti. Pri tem bodo gotovo posebnega pomena tematski posveti, na katerih bomo po sedanjem okvirnem pregledu lahko še bolj podrobno in izčrpno obravnavali vsako področje posebej in potem izdelali konkretne načrte in smernice za bodoče delo — ne le v korist ZSO in včlanjenih organizacij ter njihovega članstva, marveč sploh v dobrobit slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Demokracija-napredek-mir ZA SVOBODO IN ENAKOPRAVNOST

V A B I L O
na

Osrednjo prireditev

OB OBLETNICI ZMAGE NAD FAŠIZMOM
IN PODPISA AVSTRIJSKE DRŽAVNE POGODBE

v soboto 9. maja 1981 ob 20. uri v Domu glasbe v Celovcu.

Sodelujejo:

- Mešani pevski zbor SPD „Danica“ iz Šentvida
- Danica Črtov iz Slovenjega Plajberka
- Doppelquartett Bleiberg vom Bergmännischen Gesangsverein Bleiberg-Kreuth
- Mešani pevski zbor SPD „Srce“ iz Dobrle vasi
- Mešani pevski zbor SPD „Zarja“ iz Železne Kaple
- Koroški partizanski pevski zbor iz Celovca
- Recitatorska skupina Slovenske prosvetne zveze

Govorijo:

- Dr. Franci Zwitter, predsednik Zveze slovenskih organizacij
- Dr. Matevž Grilc, predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev
- Hans Pawlik, deželni predsednik Zveze socialističnih borcev za svobodo

Zveza slovenskih organizacij
na Koroškem

Narodni svet koroških Slovencev

Previden optimizem

V pogovoru z novinarji je deželni glavar Leopold Wagner prejšnji teden zavzel stališče tudi k vprašanju v zvezi z manjšinsko problematiko. Napovedal je, da bo 25. maja nadaljnji pogovor med predsedniki treh v deželni vladi zastopanih strank in predstavniki obeh slovenskih osrednjih organizacij. Ta pogovor bo — kakor je dejal Wagner — veljal „stvarnim vprašanjem, ki bi res lahko privedla do tega, da bi se odnosi med obema narodnima skupinama na Koroškem izboljšali“. Od tega deželni glavar pričakuje, „da bi končno prišli tako daleč, da ne bi morali vedno

pravljeno za stvarne pogovore je namreč zaslediti tudi pripravljenost za skupno obravnavanje konkretnih odprtih vprašanj — to pa je gotovo korak naprej po tisti poti, ki edina more privedi do sporazumnih rešitev in s tem do postopnega uresničevanja dejanskega enakopravnega sožitja obeh narodov.

V tem smislu koroški Slovenci pozdravljamo dialog in bomo tudi konstruktivno prispevali k njegovemu poteku v želji, da bi čim prej privedel do čim večjega uspeha. Vendar moramo znova poudariti, da za nas niso prvenstvenega pomena sosveti, marveč nam gre za dejanko reševanje številnih še vedno odprtih vprašanj, ki pa so življenjskega pomena za našo narodno skupnost. Šele z rešitvijo vsaj nekaterih teh vprašanj nam bo spet vrnjeno zaupanje, ki nam ga je omajalo dolgoletno nereševanje ter smo ga docela zgubili tedaj, ko nam je bila proti upravičenim pomislekom oktroirana sedmojuljska zakonodaja z vsemi njenimi diskriminacijskimi omejitvami.

Zato nam ne gre toliko za morebitno spremembo zakona o narodnih skupinah v smislu razširitve določila o članstvu oziroma sodelovanju v sosvetih, kakor je takšno možnost nakazal deželni glavar Wagner oziroma jo je še posebej naglasil sobotni kongres koroške ÖVP (ki „hoče zastopnikom slovenske manjšine olajšati vstop v sosvet“), temveč je in ostane — kakor je bilo poudarjeno tudi na sobotnem posvetu ZSO v Železni Kapli — naša prvenstvena zahteva dosledna in celovita izpolnitev člena 7 državne pogodbe v tem smislu, da bo uresničena dejanska in vsestranska enakopravnost vsega našega življa na celotnem avtohtonem naseljenem ozemlju.

Najnovejša znamenja na deželni ravni seveda upravičujejo le previden optimizem in bomo morali ostati budni, da koroška manjšinska politika ne bo še naprej šla po stari poti enega koraka naprej in dveh korakov nazaj.

edinstvenega pojava v zgodovini slovenskega naroda. Zato je bilo na posvetu eno izmed okvirnih vprašanj prav to, ali smo pri našem današnjem delu in boju ostali zvesti izročilom OF, ali dovolj skrbimo za ohranitev tradicij narodnoosvobodilne borbe.

V tej luči se je po uvodnem referatu predsednika dr. Francija Zwitterja o trenutnem narodnopolitičnem položaju razvila razprava o tem, kako bomo morali nadaljevati naša prizadevanja za dosledno uresničitev vseh določil člena 7 dr-

žavne pogodbe. Pri tem je bilo znova potrjeno stališče do sedanjega zakona o narodnih skupinah in do sosvetov (v katerih bi mogli sodelovati šele tedaj, če bi nam vlada najprej povrnila zaupanje z rešitvijo nekaterih bistvenih vprašanj, ki so ji bila predložena v tako imenovanem operativnem koledarju). Sicer pa je bila izražena privrženost politiki dialoga in je bilo poudarje-

40-letnica OF praznik slovenskega naroda

Kakor je slovenski narod skupno trpel pod fašističnim nasiljem in se skupno bojeval za svojo svobodo, tako v teh dneh tudi skupno praznuje 40-letnico ustanovitve Osvobodilne fronte, tiste vsenarodne organizacije, ki ga je vodila po poti junške borbe do zmage, ko je po osvoboditvi lahko uresničila svojo lastno državnooblast na temeljih, ki jih je postavila OF s svojim revolucionarnim narodnim programom.

Proslavljanje tega velikega praznika slovenskega naroda zajema celotno slovensko mladino, ki je sklenila živ obroč okrog mesta heroja. Sto tisoč mladih rok se je strnilo v 35 kilometrov dolgo vrsto tam, kjer je leta 1942 obkrožila Ljubljano bodeča žica; iz mladih grl je zazvenela pesem o Jugoslaviji, polna ljubezni do lepe in svobodne domovine, izpoved bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti.

Na svečani akademiji v Domu Ivana Cankarja pa so spet podelili zlata odličja OF. Med letošnjimi dobitniki tega visokega priznanja je tudi bivši partizan in znani narodnopolitični delavec Feliks Wieser st. iz Slovenjega Plajberka, kateremu ob tej priložnosti iskreno čestitamo!

Za 1. maj

mednarodni praznik dela in solidarnosti

čestita

Slovenski
VESTNIK

spet doživeti, kako ostala Avstrija s prstom kaže na našo deželo. Zato bo treba poiskati pot, ki bo privedla do tega, da bo odstranjen ta boj med okopi (Grabenkampf), ki ga imamo že skozi desetletja, in da bomo tudi dosegli dobro sožitje vseh tukajšnjih ljudi, ne glede na to, kateri jezik govorijo.

Brez dvoma se te besede deželnega glavarja bistveno razlikujejo od njegovih prejšnjih izjav, ko je vedno trdil, da je za Koroško člen 7 že v celoti izpolnjen. V sedaj izraženi pri-

Misli ob Prvem maju mednarodnem prazniku dela in solidarnosti

Od leta 1890 naprej je vsakoletni 1. maj praznik delovnih ljudi vsega sveta. Takrat je namreč II. Socialistična internacionala pozvala proletarce vseh dežel, naj bi na ta dan manifestirali skupne interese v boju za izboljšanje svojih življenjskih razmer in demonstirali trdno voljo, da si izborijo uresničitev teh ciljev. Tedaj je šlo predvsem za gospodarske interese delavcev: za dvajseturni delovni dan, za višjo mezdino in podobno; pozneje so se pridružili tudi politični cilji, kot na primer zahteva po splošni volilni pravici. Že takrat je delavski razred dokazal, da je zrel za oblast, da je samostojna politična sila, samozavestna in pripravljena, da se bojuje proti izkoriščevalskemu, nečloveškemu sistemu.

Mnogo se je od takrat do danes spremenilo. Zlasti v Evropi so delavci dosegli velike uspehe. Vendar se moramo pri tem zavedati, da so pridobitve, kot jih imamo danes v Avstriji: 40-urni delovni teden, dopust, socialno zavarovanje itd., konec konca sad samozavestnega nastopanja delavstva. Številčno močni sindikati — čeprav ujeti v oklep „socialnega partnerstva“ — vzbujajo slej ko prej strah pri konservativnih silah, ki bi hotele kolo zgodovine zavrteti nazaj.

Nedvomno je, da so se izboljšali življenjski pogoji delovnih ljudi v našem delu sveta. Nedvomno pa je tudi, da so se izboljšali samo zato, ker so se delavci za te cilje organizirano borili. Ko je svoječasno šlo za dvajseturni delovni dan, so kapitalisti zagnali vik in krik, kakor da bi grozil konec sveta ali vsaj propad gospodarstva. Podobno se danes zaganjajo tudi proti olajšavam pri nočnem, težaškem in izmeničnem delu, proti dodatnemu tednu dopusta in proti drugim zahtevam, ki jih postavljajo sindikati. Tako zgodovina 1. maja, ki je

zgodovina delavskega razreda in razrednih bojev, dokazuje, da kapitalisti, ki se danes raje skrivajo pod imenom „delodajalci“, sami od sebe še nikdar niso kaj dali — vedno jih je bilo treba prisiliti, da so ugodili upravičenim zahtevam delavstva.

Toda pri vseh spremembah na bolje je nekaj ostalo: kapitalistični družbeni red. Od konca druge svetovne vojne naprej zagovorniki tega sistema skušajo dokazovati, da je ta red dokončno ustaljen, da je varen pred krizami in da je zato vsak razredni boj odveč. Socialistična stranka in vodstvo sindikalne zveze sta to „ideologijo“ za-

nesla med delavstvo in začetni uspehi so jima skoraj dajali prav. Danes pa se nahajamo v eni najglobljih kriz kapitalističnega sveta po vojni. Brezposelnost ni žalostna stvarnost samo v središčih kapitalizma, kot so Združene države Amerike, Zvezna republika Nemčija in Velika Britanija, marveč grozi na primer tudi 4000 delavcem združenih jeklarn na Nižjem Avstrijskem. Imena kot so Eumig, Kneissl, Klimatechnik, Funder in druga, postajajo že prava mora v zavesti avstrijske javnosti, ki se zaskrbljeno vprašuje: katero podjetje bo naslednje napovedalo konkurz; kateri bo naslednji delavec, ki se mu bo reklo, da ni več dela zanj?

Tako tudi letošnji 1. maj ni le praznik, ampak je obenem tudi borbeni dan dela, kajti gospodarska stvarnost utrjuje zavest ljudi, da vladajoči družbeni red gotovo ni najboljši od vseh možnih.

Vendar ne samo v znamenju notranjih problemov je letošnji 1. maj. Ta dan ni samo praznik delavcev, ampak je tudi dan zatiranja narodov, je dan demonstracije za mir in enakopravno sožitje v svetu, ker je človek spoznal, da je samo v miru možna človeška in pravična rešitev odprtih problemov.

Do zob oborožena vojaška bloka se še naprej urita v razdeljevanju sveta in širjenju interesnih sfer. Toda narodom je svoboda važnejša in ne pustijo se več brez odpora zasužnjevat. Ves svet gleda danes na dogodke v El Salvadorju in solidarno spremlja boj tamkajšnjega revnega a pogumnega ljudstva proti fašistični hunti ter obsoja ameriške poskuse, obdržati salvadorski diktatorski režim na oblasti. Široke simpatije je deležen afganski narod, ki je že več kot dve leti pod pritiskom tuje sile. Palestinsko ljudstvo stoji že desetletja na čelu osvobodilnih gibanj v svetu. In ob letošnjem 1. maju se delavci sveta s poljskimi tovariši veselijo njihovih uspehov v samostojni sindikalni organizaciji „Solidarnost“ in so prepričani, da bo poljsko ljudstvo samo našlo pot iz svojih težav.

Prvi maj je praznik dela in praznik solidarnosti. Prvi maj pa je tudi dan optimizma. Tudi za nas koroške Slovence, ki se slej ko prej borimo za nacionalno in socialno enakopravnost, bode zato prvi maj dan prepričanja, da bo napočil dan, ko si bomo izbojevali svoje pravice — dan resničnega in iskrenega prijateljstva med narodi!

Franci Zwitter ml.

Kardeljeve nagrade za dosežke pri razvijanju samoupravljanja

Prihodnje leto 27. januarja bodo v Jugoslaviji prvič podelili nagrade Edvarda Kardelja, ki jih bodo potem vsaka štiri leta — vedno na dan obletnice rojstva velikega slovenskega in jugoslovanskega revolucionarja in misleca — podeljevali za največje dosežke na področju razvijanja teorije in prakse socialističnega samoupravljanja. Nagrade, ki jih bodo lahko sprejeli posamezniki, skupine ustvarjalcev ali ustanove tako v Jugoslaviji kot tudi v tujini, bodo podeljevali v obliki denarja, diplome in plakete z likom Edvarda Kardelja.

Potrebna bi bila doslednost

V času od 13. do 19. julija tega leta bo v Beljaku imelo svoje srečanje „avstrijsko telovadno društvo“ (Österreichischer Turnerbund), na katerem pričakujejo menda več kot 15 tisoč udeležencev. Sodeč po imenu društva bi bilo pričakovati, da bo šlo za športno prireditve; v resnici pa se je bati, da bo „športna“ samo kulisa, za katero se bo odvijala pretežno politična zadeva.

Omenjeno društvo namreč spada med organizacije, ki so znane po svojem nemškoonacionalnem značaju. V zadnjem času pa se je tej usmeritvi — zlasti po krivdi ali zaslugi društvene glasila „Bundesturnzeitung“ — pridružila še „nagnjenost“ v smeri neofašistične miselnosti. Sodnijsko je bilo namreč ugotovljeno, da je način pisanja omenjenega lista „nedvomno neofašističen“ in s tem naperjen proti Avstriji.

S to odločitvijo sodišča se seveda celotna organizacija v določeni politični luči in je s tem postalo pereče tudi vprašanje, kakšen odnos do takšne organizacije bo v bodoče kazala uradna stran. Pristojni minister Fred Sinowatz je vsekakor že ravnal tako, kakor bi bilo pričakovati od slehernega predstavnika avstrijskih oblasti: odpovedal je svoje pokroviteljstvo nad beljaškim srečanjem. Deželni glavar Wagner takšne doslednosti vsaj doslej še ni izpričal, marveč je sporočil, da se prireditve v Beljaku osebno sicer ne bo udeležil, vendar pokroviteljstva ne bo odpovedal. Ni pa še znano, kako bodo na raznih uradnih mestih ukrepali glede subvencij, ki jih dajejo tej organizaciji (tako je baje beljaška občina namenila za „telovadno srečanje“ podporo v višini 600.000 šilingov!).

Po nedvoumni pravni odločitvi so se uradni dejavniki brez dvoma znašli v kočljivem položaju, ko morajo zdaj javno pokazati, kako stojijo do organizacije, katere glasilo po ugotovitvi avstrijskega sodišča razširja neofašistično miselnost. Kakorkoli podpirati takšno organizacijo namreč praktično pomeni dajati potuho in podporo dejavnosti, ki je v nasprotju z avstrijskimi zakoni in torej naperjena proti Avstriji.

„Sončni vlak“ se bo ustavil na Koroškem

Posebna delovna skupnost „Sončni vlak“, v kateri so združene razne humanitarne organizacije in ustanove, že vrsto let prireja mednarodno akcijo, namenjeno telesno prizadetim, invalidnim osebam. Vsako leto v mesecu maju poseben vlak popelje večje število invalidnih oseb iz cele Avstrije ter iz sosednih držav za dva ali tri dni na izlet, na katerem imajo udeleženci možnost, da si pod skrbnim vodstvom zdravstvenih delavcev ogledajo razne kraje in zanimivosti. Akcijo upravičeno imenujejo „Sončni vlak“, saj prinese žarek človekoljubja v življenje prav tistih, ki so zaradi svoje telesne prizadetosti prikrasani za marsikaj.

V letošnjem mednarodnem letu invalidov bo krenil na pot že 17. „Sončni vlak“, s katerim bo okrog 360 telesno prizadetih oseb iz cele Avstrije ter iz Madžarske, Jugoslavije, Italije, Egipta in Izraela v času od 28. do 31. maja skupno preživelo nekaj prijetnih in zanimivih trenutkov. V soboto 30. maja bo ta „vlak ljubezni do bližnjega“ prispel tudi na Koroško: od 16.03 do 16.28 ure se bo ustavil v Beljaku in od 16.53 do 17.22 ure v Celovcu, ob 18.02 uri pa bo prispel v Pliberk, kjer bodo udeleženci letošnjega potovanja prespali.

V krajih svojega postanka je „Sončni vlak“ vedno deležen prisrčnega sprejema, ki je izraz solidarnosti zdravega človeka s telesno prizadetim sočlovekom. To solidarnost pa je možno in potrebno izpričati tudi v dejanju: prispevke za izvedbo vsakoletne akcije zbira delovna skupnost „Sončni vlak“ na svojem kontu štev. 670.000 („Sonnenzug“) pri Genossenschaftliche Zentralbank AG Wien, PSK 4236083.

Zaslužen odgovor

Medtem ko se na Koroškem pretežni del tiska raje globoko klanja pred nemškimi nacionalisti in poslušno ponavlja, kar prihaja iz tako imenovanih „domovini zvestih“ krogov, te pojave na Dunaju le gledajo malo bolj kritično. Tako je tudi predsednik koroškega Heimatdiensta dr. Josef Feldner doživel, da so mu na Dunaju dali zaslužen odgovor.

Feldner je pred nedavnim ostro kritiziral poročilo, ki ga je ob izidu Prušnikovih „Gamsov na plazu“ v nemškem prevodu objavilo osrednje glasilo SPÖ Arbeiter-Zeitung, kjer je bil omenjen tudi prispevek partizanov k osvoboditvi Avstrije. V svojem dopisu AZ je Gašperja imenoval „komunističnega veleslovca“, ki da se je še leta 1948 zavzemal za priključitev „velikih delov Koroške h komunistični Jugoslaviji“ (Feldner seveda ni povedal, kakšno je bilo zgodovinsko in pravno ozadje boja za združitve koroških Slovencev z narodno celoto, niti ni omenil, da v tedanjem času Avstrija mednarodnopravno še sploh ni obstajala, ker je bila formalno obnovljena šele leta 1955 z državno pogodbo). Svoj napad pa je Feldner zaključil s pozivom, da bi morali na Dunaju končno prenehati s tem, da avstrijske patriote iščejo med komunisti in veleslovci.

AZ je na Feldnerjev izliv odgovorila kratko in jedrnat: Karla Prušnika-Gašperja je zvezni predsednik odlikoval s častnim znakom zaslug za republiko Avstrijo. „Mimo dejstva, da je tudi boj partizanov prispeval k zopetni vzpostavitvi Avstrije, pa tudi KHD ne more.“

Res zaslužen odgovor!

„Med slepci je tudi enooki že kralj“

Z vidnim zadovoljstvom je koroški tisk povzel ugotovitve insbruškega univerzitetnega docenta dr. Petra Meusburgerja, ki jih je omenjeni znanstvenik pred nedavnim objavil v neki tirolski reviji. Govori namreč o manjšinskem šolstvu v Avstriji in pri tem prihaja do ugotovitve, da imamo koroški Slovenci v primerjavi z drugimi etničnimi manjšinami v Avstriji najboljšo šolsko ureditev. Med drugim navaja, da je bil v šolskem letu 1977/78 pouk slovenščine na 87 ljudskih in 24 glavnih šolah, na 14 šolah v pretežno manjšinskih podeželskih krajih pa so bili slovenski učenci „celo v večini“. In kot nadaljnji dokaz „najboljše ureditve“ še poudarja, da ima večina ljudskošolskih učiteljev (pri moških 82,5 in pri ženskah 46,7%) na dvojezičnem ozemlju izpit iz slovenščine, čeprav je bilo le 13,5% vseh ljudskošolskih učencev dvojezičnega ozemlja prijavljenih k pouku slovenščine.

Ob načinu, kako tukajšnji listi objavljajo te podatke, je namen takšnega poročanja seveda na dlani: nastal naj bi vtis, da je na Koroškem manjšinsko vprašanje — vsaj na področju šolstva — vzorno urejeno. Res je, da imamo med vsemi etničnimi manjšinami v Avstriji samo koroški Slovenci poseben manjšinski šolski zakon. Vendar pa ta „ekskluzivnost“ še dolgo ne pomeni, da so stvari tudi dejansko urejene tako, da bi bile lahko zgled drugim. Niti najboljši zakonski predpisi namreč ne morejo zadostovati, če niso hkrati ustvarjeni tudi pogoji za njihovo praktično izvajanje. Ravno tu pa je manjšinsko šolstvo na Koroškem vse prej kot zadovoljivo — ne samo, kar se tiče raznih še vedno obstoječih pomanjkljivosti, marveč posebno z ozirom na ozračje, v katerem se mora uveljavljati. Na eni strani je kot višek demokracije uzakojeno priznavanje načela, se pravi pogojevanje pouka slovenščine s posebno prijavo; na drugi strani pa ista demokracija z najrazličnejšimi „vplivi“ poskrbi, da je število prijavljenih otrok čim manjše. Koroški Slovenci smo za izboljšanje položaja posredovali pristojnim dejavnikom že številne predloge in zahteve, vendar doslej nismo našli posluha.

V tisku o vsem tem ni niti besedice, ko pišejo o „najboljši rešitvi“, ki jo menda imamo. Seveda: med slepci je tudi enooki že kralj. In za takšnega enooka kralja nas očitno želijo napraviti, ko naš položaj delne ureditve primerjajo s položajem tistih, ki nimajo niti toliko ali sploh nič. Zakaj pa koroške oziroma avstrijske „rešitve“ manjšinskega vprašanja ne primerjajo s položajem v

tistih državah, kjer so z reševanjem prispeli že dosti dalje kot pri nas? Morda z LR Kitajsko, o kateri je minister za pouk in umetnost vicekancler dr. Fred Sinowatz med svojim nedavnim obiskom izrazil zadovoljstvo nad harmoničnim sožitjem različnih narodnostnih skupin ter poudaril (kakor beremo v uradni Wiener Zeitung): „Vsaka manjšina ima možnost gojiti svoj jezik in svoje običaje; Kitajska je manjšinsko vprašanje korektno uredila.“

Sicer pa se za take primerjave ni treba ozirati v daljne azijske dežele, saj je možnosti dovolj tudi v najbližjem sosedstvu: na primer v Jugoslaviji ali pa na Južnem Tirolskem, kjer je Avstrija dovolj prepričljivo dokazala, kaj je sposobna izbojevati za svojo manjšino v tuji državi. Zakaj pa se po enakih merilih in načelih ne ravna tudi tedaj, kadar gre za reševanje manjšinskih vprašanj znotraj lastnih meja?

Škof Köstner je podal ostavko

Celovški škof dr. Josef Köstner, ki je pred kratkim obhajal svojo 75-letnico in s tem dosegel starostno mejo, je podal ostavko. Papež Janez Pavel II. je njegovi želji ugodil, vendar je dr. Köstnerja obenem poveril, da kot apostolski administrator še naprej vodi škofijo do izvolitve oziroma imenovanja njegovega naslednika.

Kdo bo novi celovški škof, je trenutno še povsem negotovo. Seveda je slišati že o celi vrsti kandidatov, kakšnega „favorita“ pa med njimi menda ni, zlasti ker je znano, da sedanji papež pri svojih odločitvah rad poskrbi za presenečenja. Nedvomno pa je zanimivo, da med možnimi kandidati omenjajo tudi sedanjega škofijskega kanclerja Mihaela Krištofa, ki bi v primeru primera pomenil resnično presenečenje, če bi kot pripadnik slovenske narodne skupnosti prišel na čelo koroške cerkve.

Ob ostavki škofa Köstnerja v tisku predvsem poudarjajo njegove zasluge za izboljšanje odnosov med obema narodoma na Koroškem. Brez dvoma je bil v njegovi dobi — zlasti po smrti bivšega vikarja Kadrasa — narejen važen korak po tej poti in so bili položeni temelji, na katerih bo njegov naslednik ob ustreznih pripravah res lahko prispeval k uresničevanju enakopravnosti in prijateljskega sožitja v deželi. Prav tako pa v njegovo dobo seveda spada tudi krivica, ki je bila velikemu delu našega ljudstva prizadejana leta 1949 z ekskomunikacijo takratne DFdL in Slovenskega vestnika — krivica, ki vse do danes ni bila pravičljiva.

Slovesna otvoritev Koroškega pokrajinskega muzeja revolucije v Slovenjem Gradcu

V počastitev 40-letnice ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda in 40-letnice vstaje jugoslovanskih narodov in narodnosti, so preteklo soboto v Slovenjem Gradcu slovesno otvorili Koroški pokrajinski muzej revolucije. Pri tem gre za obsežno dokumentacijo obeh delov Koroške iz predvojnega in medvojne dobe.

Otvoritvi je poleg številnih obiskovalcev prisostvoval tudi podpredsednik predsedstva SFRJ Jugo-

slavije Sergej Kraigher, članica Sveta federacije SFRJ Lidija Šentjura, predsednik odbora Koroških partizanov inž. Pavle Žaucer-Matjaž, predstavniki političnega in kulturnega življenja občin koroške regije v Sloveniji, podpredsednik Zveze koroških partizanov Lipej Kolek-Stanko, konzul SFRJ v Celovcu Alfonz Naberžnik in drugi.

Slovesna otvoritev je bila povezana s primernim kulturnim sporedom pri katerem so sodelovali Ko-

roški partizanski pevski zbor iz Celovca, ki ga vodi prof. Branko Čepin, moški pevski zbor Vres s Prevalja, Mladinski pevski zbor iz Slovenjega Gradca, dekliški pevski zbor iz Dravogradu, folklorni skupini iz Raven na Koroškem ter recitatorska skupina. Spored sodelujočih je bil primeren prikaz kulturne dejavnosti v času revolucije in NOB. Iz le-tega, ki je bil izveden kot partizanski miting, je bilo razvidno, kako pomembna je bila kultura v času vstaje in kako se danes odraža v življenju slovenskega naroda. To je prišlo do izraza tudi v slavnostnem govoru tovariša Pavla Žaucerja-Matjaža, (del njegovih izjav objavljamo na posebnem mestu) ki je naglasil pomembnost muzeja revolucije in tozadevni doprinos Korošcev z obeh strani meje.

Po kulturnem sporedu je bil na vrsti ogled muzejskih prostorov. Gostom in ostalim obiskovalcem je razstavo razkazal predsednik sveta muzeja Ferdo Fišer. Muzejski prostori so zdaj znatno razširjeni in obiskovalcu dejansko dajejo celovit pregled od časa naprednega delavskega gibanja v letih 1818 do 1941. Obnovljeni muzej zdaj obsega pet prostorov tako, da bo imel stalno muzejsko zbirko, v drugih prostorih pa bodo možne občasne razstave. V bližnji bodočnosti imajo v načrtu razstavo o partizanski tehniki in tisku, partizanske sanitete, kurirske zveze in domicilne enote ter pobratena mesta. Stalna razstava pa prikazuje zaključne boje maja leta 1945 na Koroškem. Razumljivo pa je, da bo vse gradivo na voljo v stalnem muzejskem arhivu.

Koroški pokrajinski muzej tudi obširno prikazuje uporniško gibanje na avstrijskem delu Koroške in s tem tudi prvo muzejsko zbirko o prikazu partizanskega boja na Koroškem. Seveda pa je v muzejski zbirki, ki je nastala ob sodelovanju Zveze koroških partizanov tudi zajeto protislovensko delovanje okupatorja na Koroškem, zlasti o nasilnem izseljevanju slovenskih družin v Nemčijo in drugo.

Zato vsem, ki se bodo kdaj mudili v Slovenjem Gradcu priporočamo, da se ustavijo in si ogledajo bogato dokumentacijo o koroškem revolucionarnem in uporniškem gibanju.

MLADI ROD — zadnja številka 30.letnika

Spet je izšla nova številka Mladega roda, zadnja tekočega šolskega leta — in tudi zadnja 30. letnika, ko Konzorcij učiteljev na dvojezičnih šolah Koroške kot izdajatelj in lastnik te šolske revije slavi tri desetletja njenega izhajanja.

Tudi pričujoča številka 9/10 Mladega roda je izredno bogata in pestra tako po vsebini kot po ilustracijah. Daleč nad trideset avtorjev — večina znanih imen slovenske mladinske književnosti, je v tej številki zastopanih s svojimi prispevki. Med njimi je spet lepo število domačih avtorjev (Milka Hartman, Herman Germ, Mili Hrobath, Valentin Vauti, Andrej Korkot, Florjan Lipuš, Milena Pipp in Mirko Srien; posebej naj tu omenimo Lenčko Kupper, ki je napisala besedilo in melodijo pesmi Nekoč je bil en škrtar), ki so svoje pesmi postavile in članke podpisale. Ob tem seveda nikakor ne gre prezreti delo uredniškega odbora in zlasti glavne urednice Tomaža Ogrisa, ki je tudi to številko skupaj s svojimi kolegi uredil tako, da je privlačna tako za mlade kot za starejše bralce. Kajpada k temu znatno doprinaša tudi

bogata ilustracija Mladega roda; za slednjo odgovarjajo Marička Koren, Jelka Reichmann in Ančka Gošnik-Godec.

Da pri vsebini Mladega roda gre za čtivo, namenjeno šolski mladini, je razumljivo. Pesmi o pomladi in poletju, kratke živalske in druge zgodbe, skrbijo za to, da je pri pouku slovenščine kar največ možnosti spoznavanja materinskega jezika in lepote slovenskega slovstva. K širjenju znanja pomagajo tudi ustaljene rubrike Slikopis, Domoznanski sestavki, Ljudje pri delu in Mi mladci. Potem je tu še rubrika Bralci nam pišejo — iz številnih prispevkov je razvidno, da Mladi rod mladina rada čita. Kljub zapisanemu pa je Mladi rod tudi revija, katero z veseljem vzamemo v roke tudi starejši ljudje, saj je v tem listu toliko zanimivega iz naših krajev in od naših ljudi.

Zato izdajatelj Mladega roda, posebno pa urednikom tega koroškega šolskega glasila želimo, da bi ob vstopu v četrto desetletje izhajanja tega glasila bili prav tako uspešni kot doslej in da bi krog bralcev bil vedno večji.

Predsednik odbora Koroških partizanov v Ljubljani tovariš Pavle Žaucer-Matjaž, je v svojem slavnostnem govoru uvodoma izrazil svoje zadovoljstvo, da ob praznovanju 40. obletnice ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda in ob 30. obletnici ustanovitve muzeja v Slovenjem Gradcu lahko odpravijo novo postavljeno razstavo Koroškega pokrajinskega muzeja revolucije. Ob tem se je spomnil obletnice smrti velikega voditelja v vojni in miru, predsednika tovariša Tita. Tovariš Matjaž se je spomnil tudi prve obletnice smrti koroškega prvoborca Karla Prusnika-Gasperja, čigar delo je vidno vlikano tudi v bogato vsebino in pričevalnost razstave muzeja v Slovenjem Gradcu. Povedal je, da je Gasper od prvih dni spremljal rast in razvoj te ustanove z veliko pozornostjo in tenkim posluhom za vrednotenje njenega dela. Zatem pa je dom. Matjaž med drugim dejal:

Ko je bila na 10. obletnici obstoja muzeja leta 1961 odprta nova, strokovno preurejena stalna razstava, ki je bila na ogled obiskovalcem vse do oktobra 1977. leta, smo koroški partizani z zadovoljstvom ugotavljali in ocenjevali pomen in vrednost te pridobitve za razvijanje in negovanje tradicije koroškega partizanstva. Novembra 1963. leta je bil na pobudo takratnega ravnatelja muzeja tov. Bogdana Zolnirja sklican širši posvet zgodovinarjev in koroških partizanov z namenom, da se dogovorimo o izpolnitvi, razširitvi in usmeritvi muzejskega dela v Slovenjem Gradcu. Tega sestanka sta se v imenu Zveze koroških partizanov iz Celovca udeležila predsednik Karel Prusnik-Gasper in Joško Hribernik. Sklepi tega sestanka so bili osnova za delo v zadnjih dveh desetletjih v tej naši ustanovi, sad tega dela pa je današnji obseg dejavnosti in nova postavitev razstave Koroškega pokrajinskega muzeja revolucije v Slovenjem Gradcu.

V teh letih je bilo zbranega veliko arhivskega gradiva, partizanskega tiska, različnih muzealij in muzejskih eksponatov. Razpadla, uničeni in pozabljivi je bilo iztrgano, arhivirano, ohranjeno in restavrirano mnogo dragocenega gradiva na-

še zgodovinske in kulturne dediščine. Zapisanih je bilo nebroj pričevanj partizanskih borcev in aktivistov. S stalno razstavo, s številnimi občasnimi razstavami in z zanimivimi predavanji o NOB je muzej v Slovenjem Gradcu opravil pomembno poslanstvo popularizacije NOB in ljudske revolucije ter je prispeval velik delež k patriotični vzgoji in kulturni zavesti mladih ljudi na obeh straneh meje.

Koroško partizanstvo je bilo sestavni del narodnoosvobodilnega boja

Izjemno veliko število obiskovalcev muzeja, okrog četrtr milijona, ne le iz koroške regije, tudi iz daljnjih krajev naše domovine in iz zamejske Koroške, prepričljivo kaže na veliko zanimanje ljudi za našo nedavno zgodovino in za dogajanja v tej herojski dobi našega naroda. Opozarja nas na odmevnost muzejske dejavnosti in opravičuje družbeno skrb za obstoj, za potrebo take ustanove.

V svetu, pa tudi pri nas, v zadnjih letih ugotavljamo, da raste med ljudmi zanimanje za zgodovino, za razslave, za vsakovrstno muzejsko dejavnost. Slike, dokumenti, muzealije, s kratkimi legendami postajajo pričevalci in uspešen način posredovanja zgodovinskih dogodkov in človekovih stvaritev. Nekdaj je bila šola skoraj izključno posrednik in oblikovalec človekovega znanja in vednosti, danes pa se vse bolj uveljavljajo tudi druga sredstva vzgoje in izobrazbe: televizija, radio, muzeji, razstave in druge oblike se vse bolj enakopravno uveljavljajo v tem poslanstvu. V zvezi s prizadevanji, da naj vzgoja, izobraževanje in kultura postanejo splošne in vsem dostopne dobrine, se pri nas bistveno spreminja tudi pojmovanje družbene vloge muzejev in muzejske dejavnosti, še prav posebno muzejev NOB in delavskega gibanja.

Nova ureditev muzeja in postavitev razširjene zamisli muzejske dejavnosti v Slovenjem Gradcu je bila zelo zahtevna naloga. Zagotoviti je bilo treba nove muzejske prostore. Prej je imel muzej le 160 m², sedaj je skoraj 400 m² razstavnih površin, 44 m² je namenjenih za delovne prostore ter 17 m² za arhiv in dokumentacijo. Razpored in število prostorov je dosti primernejše. Vse te prostore je bilo treba sodobno opremiti.

Uresničiti je bilo treba osnovno zamisel, da je potreben prikaz razvoja vsega koroškega partizanstva. Vodilo tega opredeljevanja je bila Sperančeva misel, ko je že leta 1939 zapisal: „Vsak del slovenskega naroda ima dolžnost, da se samostojno bori za svojo lastno svobodo na svoji lastni zemlji, pri čemer pa ima pravico zahtevati pomoč od vsega slovenskega naroda.“ Koroško partizanstvo je bilo od vsega začetka organska sestavina in del narodnoosvobodilnega boja slovenskega naroda in tako tudi bistvena prvina oboroženega partizanskega boja jugoslovanskih narodov in narodnosti. Navdihovali in vodili sta ga OF in KP Slovenije. Koroški partizani smo se od vsega začetka zavestno in s močnimi ponesi, da smo vojska, ki jo je vodil naš legendarni vrhovni komandant tovariš Tito. Na tleh nemškega rajha smo se borili proti nemškemu okupatorju kot del zavezniških vojsk. Pomagali smo razvijati protifašističen boj nemške govorečega prebivalstva na Koroškem. Zato je bila kotljiva naloga muzejske postavitve razstav, kako celovito prikazati koroško partizanstvo in boj avstrijskih protifašistov na Koroškem

Pripravi je bilo treba scenarije za razstave in pridobiti nove eksponate.

kot osnovo za trajno razvijanje in negovanje svetlih tradicij tega skupnega boja.

Koroški pokrajinski muzej revolucije v Slovenjem Gradcu se bo pri nadaljnjem delu moral najtesneje povezovati z Zvezo koroških partizanov in s Slovenskim znanstvenim inštitutom v Celovcu. Pri tem ne bomo smeli zanemariti možnosti skupnega dela tudi z dokumentacijskim arhivom avstrijskega odporiškega gibanja na Dunaju in z organizacijami avstrijskega odpora. S strokovno koordinacijo in kooperacijo dela s temi ustanovami v Avstriji, bo muzej prispeval k prijateljsstvu, sodelovanju in sožitju dveh narodov v Avstriji in k razvijanju dobrih odnosov dveh sosednjih držav. To je posebno in odgovorno poslanstvo našega muzeja, ki v drugih muzejih Slovenije ni tako prisotno.

Da bi muzej vse te zahtevne naloge lahko uspešno opravil, je treba takoj zagotoviti ureditev dokumentacije, virov in arhivskega gradiva o koroškem partizanstvu, tako lastnega, kakor tudi onega, ki je sedaj raztreseno po različnih ustanovah v Sloveniji pa tudi izven naših meja.

Občine koroške regije so pobratene z občinami v Srbiji in Makedoniji in se na ta način tudi danes uspešno in plodno razvijajo in manifestirajo bratstvo in enotnost naših narodov in narodnosti. Tudi na tem področju bo muzej odigral pomembno vlogo, ki je prišla do izraza že v dosedanjem delu. Ta naloga je danes toliko aktualnejša, ker se tudi pri nas skušajo uveljaviti reakcionarne, nacionalistične sile, ki hočejo skaliti to veliko pridobitev NOB, kakor je pokazal kosovski primer.

Prebivalstvo koroške obmejne regije ima še posebno poslanstvo, da se bolj kakor drugod živo in uspešno vključuje tudi danes v dajanje pomoči matičnega naroda boju koroških Slovencev za njihove narodnostne pravice. Zato je trajna in velika obveza vseh družbenopolitičnih činiteljev regije, da bodo zagotavljale uspešno delo te naše muzejske ustanove tudi v bodoče.

OB 40-LETNICI OF: Predstavitev 3. izdaje Gašperjeve knjige Gamsi na plazu

Založba Borec v Ljubljani je prejšnji četrtek vabila predstavnike tiska, da jim predstavi knjige, katere je izdala v počastitev 40-letnice Osvobodilne fronte. Med knjigami štirih avtorjev, je tudi knjiga Karla Prusnika-Gasperja, Gamsi na plazu.

Glavna urednica založbe Borec, Andreja Kmecl je uvodoma razložila, da se je uredništvo ob jubileju vstaje slovenskega naroda odločilo za izdajo knjig, ki govorijo o najtežjem času in preizkušnje slovenskega naroda — v času NOB in letih po osvoboditvi. Pri predstavitvi je šlo za prve štiri knjige letošnjega založniškega programa založbe Borec, ki skupno obsega deset knjig o tematiki vojnega obdobja, v pripravi pa ima še vrsto knjig z drugo tematiko.

Kot prvo knjigo so predstavili roman Leopolda Suhodolčana, Snežno znamenje, pri čemer gre za zadnje večje literarno delo tega prerano umrlega pisatelja. Avtor v romanu posega v dogajanje prvih dni po končani vojni: medvojni delavec v različnih partizanskih tehnikah in partizanski tiskar se sicer srečno vrne domov, a se nekako ne znajde. Za seboj ima hude vojne preizkušnje, ki pa ga ne preoblikujejo v dejavnega oblikovalca življenja. Suhodolčanov roman je za tiske pripravil njegov prijatelj Ivo Zorman, ki je menil, da bi bilo to gotovo najboljšo pisateljevo delo, če smrt ne bi nenadoma prekinila njegovo življenje.

Druga izmed knjig, predstavljenih tisku, je bila knjiga Gamsi na plazu, delo Karla Prusnika-Gasperja. Kot znano, gre za tretji ponatis te knjige, ki je tako v slovenskem kulturnem prostoru in tudi preko njega doživela izredno ugoden odmev. Knjiga Gamsi na plazu je bila tiskana v 6500 izvodih, založba Borec pa jo je založila v sodelovanju z založbo Drava v Celovcu oziroma Borovljah. O pomenu knjige in o delu in borbi Karla Prusnika-Gasperja je spregovoril Pavle Žaucer-Matjaž. Slednji je naglasil, da je tretji ponatis Gašperjeve knjige velikega pomena in odraz zanimanja, zlasti mladine za antifašistični boj koroških Slovencev. Opozoril je tudi, da je v novi dopolnjeni izdaji priobčenih vrsto slik koroških partizanov in zemljevid s pomembnimi podatki o koroškem uporniškem gibanju. Tovariš Matjaž je ob tej priložnosti orisal lik Karla Prusnika-Gasperja in njegov doprinos pri organiziranju koroškega partizanskega boja in s tem k osvoboditvi Avstrije izpod fašizma. Povedal je tudi, da je knjiga Gamsi na plazu v tisku tudi v srbohrvaškem jeziku in da je tik pred izidom.

Za Gašperjevo knjigo sta bili predstavljeni še knjigi Janeza Gradišnika Plamenica, in Jožeta Vogrinca Nočem umreti v Sleziji. O knjigah sta spregovorila avtorja sama. Naj tu povemo, da gre za knjigi o doživetjih med zadnjo vojno; prvi je bil ilegalci v Zagrebu, drugi pa je kot doraščajoči fant doživel usodo slovenskega izseljenca v taborišču.

Pri predstavljenih knjigah gre za bogato bero literature in dokumentacije o zadnji svetovni vojni, ki je prav slovenski narod postavila pred najtežjo preizkušnjo v njegovi zgodovini. Težo pomena o izidu teh knjig je s svojo prisotnostjo dal tudi predsednik RK SZDL Mitja Ribičič, ki je ob tej priložnosti naglasil kako potrebna je taka literatura posebno mladini, ki teh časov sama ni več doživela. Povedal je tudi, da je založba Borec s tem izborom literature dala svojstven prispevek ob 40-letnici ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda; saj založba s tem tudi prispeva k temu, da ljudje spoznavajo zgodovino svojega naroda, kar jim utrjuje narodno zavest. Posebno je podčrtal tozadevni prispevek Karla Prusnika-Gasperja, ki je s svojo knjigo dokumentiral prispevek koroških Slovencev v protifašistični borbi. Ribičič je tudi povedal, da se morajo koroški Slovenci še danes boriti za svoje narodnostne pravice in da je zato Gašperjeva knjiga tembolj potrebna in aktualna.

Predstavitvi navedenih knjig je prisostvovala tudi žena pokojnega Gašperja, Mira Prusnik in predstavnik založbe Drava, Lojze Wieser.

Svečanost ob spomeniku padlim borcem

Zveza koroških partizanov se je zadnjo soboto s spominsko svečanostjo na pokopališču v Železni Kapli spomnila vseh žrtev fašističnega nasilja in padlih borcev, ki so s svojim bojem prispevali k zmagi nad fašizmom. Ob spomeniku padlim borcem so se zastopniki Zveze slovenskih organizacij, Zveze koroških partizanov in drugih borčevskih organizacij s polaganjem vencev poklonili vsem padlim borcem in žrtvam fašizma. Na tradicionalni spominski svečanosti se je zbralo nekaj sto ljudi, med drugimi tudi prebivalci iz Mežiške doline, iz Raven, Črne in Solčave.

Predsednik Zveze koroških partizanov tovariš Janez Wutte-Luc je v svojem govoru med drugim dejal:

„Danes nam predbacivajo, da je bilo partizanstvo importirano. Iz tega mesta kličem in ugotavljam, da to ni resnica, pač pa so se uprli naši domači antifašisti, ki so se upirali že za časa avstrofašizma. Naši nasprotniki naj si ogledajo imena na spomenikih in še posebej tukaj v Železni Kapli...“

Delegacija ZSO je pred Peršmanovo domačijo v Podpeči položila venec.

Nadalje se je tovariš Luc spomnil prvega komandanta prvega koroškega bataljona narodnega heroja Franca Pasterka-Lenarta, ki je dal svoje življenje v boju proti fašizmu pred 38 leti. Posebej pa je opozoril, da so na dan pred 36. leti nacistični krvoločneži zagrešili zločin nad Peršmanovo družino. Vsem tem žrtvam in številnim drugim je veljala spominska svečanost, ki so jo zaokrožili recitatorja iz Slovenije ter mešani pevski zbor „Zarja“ iz Železne Kaple.

Skupno s planinci iz Ljubljane po zahodnih Gurah

Na velikonočno nedeljo, 19. aprila so nas obiskali planinci planinskega društva Matica iz Ljubljane. Tudi planinsko društvo Celovec je vabilo svoje člane na skupni izlet, ki je pravzaprav bil že kar pohod. Ob 10.30 uri smo se zbrali v Deščicah pri St. Ilju. Planincev iz Ljubljane je bilo okoli sto — pripeljali so se bili z dvema avtobusoma. Domačih planincev je bilo nekoliko manj, saj mnogi raje ostanejo doma ter se vda-jo po končanih velikonočnih obredih dobri šunki. Cilj navdušenih planincev je bil Bilčovs — prehoditi je bilo treba dobrih 15 kilometrov.

Pot nas je vodila na Jerberk, to je prva višja vzpetina v zahodnem delu Gur, visoka 772 m. Njen vrh krasi majhna cerkva, ki pa se sramežljivo zakriva za drevjem vsem pogledom iz doline. Pravi užitek je bilo hoditi po ozki gozdni stezi v naravi, ki je ravno na to sončno nedeljo vzevela v svojem spomladanskem prebujanju. Opoldne smo počivali in malo „pomavžnili“ pri „Kranjcu“, gostilni, ki stoji na vzhodnem pobočju Jerberka. Nato smo šli naprej na Klopce ter tam prečili Turje in po večurni hoji sestopali v Podgrad in naprej v Bilčovs. Na pobočju Plešivca smo se kratko ustavili in uživali v krasnem razgledu, ki se nam je nudil od Jepe preko Stola do mogočnega Obirja.

V Bilčovsu smo se zbrali v gostoljubni gostilni pri „Miklavžu“ ter se tam ob družabnem kramljanju zopet malo okrepčali. Ne da bi o tem že prej kaj vedeli, so nas Bilčovščani presenetili s kulturnim programom. Nastopil je moški pevski zbor SPD

Družinsko petje na Radišah

V kulturnem domu Slovenske prosvetne zveze na Radišah, je preteklo nedeljo bila zanimiva prireditve. Krščanska kulturna zveza je namreč tam priredila družinsko petje. Pri sporedu, ki ga je povezoval dr. Ludvik Karničar, je sodelovalo 20 družin od Zahomca do Žvabeka.

Ceprav je ta dan bilo na podeželju več prireditev, je kulturni dom na Radišah bil zaseden do zadnjega kotička. To pa tudi potrjuje, da

take prireditve, na katerih sodelujejo naši rojaki vedno spet privlačujejo, čeprav kvaliteta nastopajočih ni vedno na najvišji ravni. Vendar je namen, da se ljudje med seboj slišijo in spoznajo, popolnoma dosežen.

Poleg številnega občinstva, so prireditve obiskali tudi predstavniki ZSO, NSKS, SPZ in jugoslovanskega generalnega konzulata v Celovcu.

Pred sto leti je umrl pisatelj Josip Jurčič

V nedeljo 3. maja mineva sto let odkar je umrl Josip Jurčič, pisatelj prvega slovenskega romana in prve slovenske realistične povesti. Rodil se je 4. marca 1844 na Muljavi pri Stični in umrl razmeroma mlad — star komaj 37 let. Kljub temu Jurčič sodi med najmarkantnejše osebnosti slovenskega slovstva. Poleg narodopisnih in poučnih zgodb je Jurčič pisal pripovedke, humoreske, sodobne in zgodovinske romane, novele in povesti ter dramska dela. Razen tega je bil urednik Slovenskega naroda in urednik Slovenske knjižnice.

Med najboljša pisateljeva dela sodijo romani Deseti brat, Sosedov sin in Doktor Zober. Jurčič je tudi eden tistih slovenskih pisateljev, čigar dela so doživela največ prevodov v tuje jezike. Njegov roman Deseti brat je preveden v več kot petdeset jezikov.

Vse prebivalstvo naj se zanima za telesno prizadete

Koroški deželni invalidski urad prireja letos „Dneve srečanja“, ki naj so v korist telesno prizadetim. Glavni cilj teh akcij je vse prebivalstvo soočiti s tem perečim problemom ter preko obiska raznih institucij in potujočih razstav zbuditi večje zanimanje za telesno prizadete ljudi. V tej zvezi pa skuša invalidski urad opozoriti tudi na možnosti telesno prizadetim ustrezajoče gradnje stavb in urejanje stanovanj.

Za čas od 4. do 9. maja je invalidski urad organiziral več obiskov koroških ustanov, ki skrbijo za telesno prizadete. Za prve tri dni sta dve koroški avtobusni podjetji pripravljene prevzeti prevoz dijakov koroških višjih šol iz St. Vida ob Glini, Feldkirchna in Celovca do teh institucij. 4. maja bo „dan odprtih vrat“ od 9. do 13. ure v so-

SPD Trta v Žitari vabi na KONCERT SLOVENSKE LJUDSKIH IN UMETNIH PESMI

v nedeljo 3. maja, ob 15. uri pri Rutarju v Žitari vasi. Gostuje: Moški zbor DPD „Svoboda“ iz Črne

cialno-terapevtskih delavnicah in stanovanjih v Liebenfelsu. Dan navrh ob istem času v protestantski ustanovi „De la Tour“ v Trebinju. 6. maja tudi ob istem času pa je možen obisk šentvidskega Erhard-Bartsch-doma „Wurzerhof“.

7. maja bo možno obiskati od 9. do 16. ure Druženje za prizadete in pri Koroški življenjski pomoči v Celovcu, Ledincih in v Wolfsbergu. Dan navrh bo priredilo koroško športno društvo prizadetih mednarodni turnir v odbojki v Beljaku. Zvečer pa vabi zveza slepih na Koroškem na koncert slepih umetnikov v poslopje ORF-a v Celovcu. S 100. uradnim dnevom koroškega invalidskega urada bodo slavnostno zaključeni dnevi odprtih vrat za boljše spoznavanje problemov telesno prizadetih ljudi.

50 let gostovanja koroških zborov v Mariboru

Koncertna dvorana Union v Mariboru je zadnjo soboto bila pri- zorišče slavnostnega koncerta ob 50-letnici organiziranja gostovanj zamejskih koroških zborov v Mariboru in njegovi okolici. Hkrati je slavil Klub koroških Slovencev iz Maribora 52-letnico ustanovitve, ki so ga leta 1929 ustanovili slovenski begunci iz Avstrije in ki od svoje ustanovitve naprej skrbi za povezavo Slovencev na obeh straneh meje. Klub koroških Slovencev je bil poleg drugih kulturnih in občinskih organizacij soorganizator sobotnega jubilejnega koncerta.

Slovensko Koroško so tokrat zastopali mešani pevski zbor Rož pod vodstvom Lajka Milisavljeviča, mešani pevski zbor Danica iz Šentvida pod vodstvom Hanzija Kežarja ter mešani pevski zbor Jakob Petelin-Gallus, dirigiral je Janez Tratar in mešani pevski zbor Podjuna - Pliberk pod vodstvom Toneta Ivartnika. Jubilejni koncert je stal pod geslom „Rož, Podjuna, Zila“ in pevci nastopajočih zborov, ki sta jih posredovali Slovenska prosvetna zveza in Krščanska kulturna zveza, so za zaključek skupno zapeli koroško himno „Rož, Podjuna, Zila“.

V zaključnem govoru se je predsednik Kluba koroških Slovencev Kuster spomnil tudi Pavleta Kernjaka, ki je bil tudi pevovodja prvega koroškega zbora, ki je leta 1931 gostoval v Mariboru.

Koncerta so se udeležili poleg predstavnikov političnih in kulturnih organizacij Maribora in okolice ter konzula avstrijskega konzulata v Ljubljani Cirila Sterna tudi predsednik Slovenske prosvetne zveze Valentin Polanšek in tajnik Franci Sadolšek, za Krščansko kulturno zvezo pa Nužej Tolmajer.

Ansambel Mihelič v Kotmari vasi in Šentprimozu

Ljubitelji ljudske glasbe so zadnjo nedeljo prišli gotovo na svoj račun. V Kotmari vasi in Šentprimozu je nastopil slovenski instrumentalni ansambel Francija Miheliča s pevci in v obeh krajih privabil skupno okoli 600 obiskovalcev. Ansambel je predvajal lepe slovenske skladbe, katerih avtor je brez izjeme vodja ansambla Franci Mihelič, ki je na svojem prvem nastopu na južnem Koroškem znal navdušiti poslušalce. Nedvomno šteje med najboljše harmonikaše daleč naokoli. Njegova virtuoznost je prišla do izraza na vseh petih harmonikah, ki jih je uporabljal. Posebno dobro z njegovo harmoniko pa se je ujemal lepi glas njegove žene Bernadke, ki so jo mnogi občudovali. Lahko rečemo, da se je celoten ansambel odlikoval s svojim zaokroženim, harmoničnim in temperamentnim predvajanjem.

Posebno mesto v sporedu je imel povezovalce gledališki igralec Brane Ivanc, ki je s — v ribniškem dialektu povedanimi — šalami razburkal in razveselil vse občinstvo, ki se že dolgo ni tako izčrpno nasmejalo ob takih zvutih in zbadljivih šalah. Izkazal se je kot pravi Ribenčan, ki je dobro dopolnjeval ansambel Franca Miheliča, ki v celoti izvira tudi iz Ribniške okolice. Vrh tega pa se je izkazal Ivanc še kot solist, ki je na — sicer manjši — harmoniki in s petjem delal Franciju Miheliču skorajda konkurenco.

V Kotmari vasi je koncert štel v vrsto že tradicionalnih koncertov, ki jih organizira vsako leto konec aprila Slovensko prosvetno društvo „Gorjanci“. SPD „Danica“ pa je priredila v novem kulturnem domu prvič takšno prireditev, kar pa organizatorjem ni žal, saj je bila dvorana nabito polna, uspelo pa jim je privabiti še poslušalce, ki le redko pridejo ali so sploh prvič prišli.

Na prireditvi v Kotmari vasi so bili navzoči konzul SFRJ v Celovcu Šandor Zarol, kotmariški župan in podžupan s soprogama ter domači župnik, poleg njih pa še drugi občinski odborniki.

Slovensko društvo iz Boljunca gostovalo v Bilčovsu

Bilčovsko prosvetno društvo je pred petimi leti gostovalo s koncertom v kraju Boljunc v Italiji. Zadnjo soboto pa je tamkajšnje slovensko prosvetno društvo France Prešeren vrnilo obisk ter pri Miklavžu v Bilčovsu priredilo pester kulturni večer.

Domači mešani pevski zbor „Bilka“ je goste s pesmijo pozdravil, nato pa je sledil nastop mešanega pevskega zbora SPD France Prešeren pod vodstvom pevovodje Draga Žerjale. Zbor se je predstavil z bolgarskimi, ruskimi, italijanskimi in seveda slovenskimi pesmimi ter pesmimi drugih narodov. Posebno je občinstvo navdušil v drugem delu sporeda, ko je nastopil ob spremljavi tamburašev. Polna dvorana, v kateri je bilo zelo veliko mladih ljudi, je zahtevala ponovitev nekaterih pesmi. Sledil je tudi še nastop folklorne skupine ter dramske skupine z enodejanko v boljunskem narečju „Branjevke na trgu“. Napovedovalka je pred enodejanko predstavila vsebino, tako da poslušalci niso imeli težav slediti šaljivi igri na odru. Gledalci so se nasmejali do solz ko so branjevke (žene, ki prodajajo na živilskem trgu) začele razpravljati vsakdanje in druge stvari, soditi o dru-

SPD Borovlje vabi na igro

„VESELI DAN ALI MATIČEK SE ŽENI“

v nedeljo 3. maja 1981, ob 14.30 uri pri Cingelcu na Trati.

Gostuje: Igralska skupina SPD Radiše. Prisrčno vabljeni!

Bilčovščanom so Boljunčani ta večer pripravili na vsak način izjemno vesel kulturni spored. Povrh pa je dobilo društvo od gostov še podarjeno sliko, ki jo je naslikal celo eden od nastopajočih pevcev.

ŠMARJETA V ROŽU:

Novi socialistični župan spregovoril najprej slovensko

V ponedeljek je občinski svet v Šmarjeti v Rožu izvolil novega župana, po 17-ih letih OVP-jevske „vladavine“ je na tem mestu spet socialistični župan. Novi župan Johan Ogris je dobil 8 glasov, 7 pa zastopnik OVP. Socialistom je uspelo pridobiti zastopnika KPO kot tudi zastopnika EL Hanzija Korenjaka, ki je dobil med drugim mesto drugega podžupana, mesto prvega podžupana pa pripada Johannu Macku (OVP).

Volitve so bile potrebne, ker je prejšnji župan Plashnig, ki je bil hkrati poslevodeči nastavljenec na nekem borovelskem denarnem inštitutu, moral odstopiti zaradi zdravstvenih vzrokov. Znano je tudi, da je v Borovljah na tem denarnem in-

štitutu prišlo do nekaterih nepojasnjenih dogodkov. Vsekakor je videla SP v tem možnost, da si po 17 letih pridobi spet ta važen položaj.

Okrajni glavar dr. Marko je novega župana in podžupana zaprisegel

ter jim želel uspeha polno delo v tem dvojezičnem predelu Koroške v prid vsem občanom. Novi župan se je zahvalil občinskim mandatarjem najprej v slovenskem jeziku za njihovo zaupanje, nato pa šele v nemškem jeziku. Izjavil je tudi, da bo pomagal vsakemu, ki bo prišel k njemu ne glede na strankarsko pripadnost ali pa njegov jezik. Tudi odbornik EL Janez Korenjak je čestital novemu županu najprej v slovenskem nato šele v nemškem jeziku, in izrazil pričakovanje, da bo novi župan vse občane na enak način obravnaval. Prvi podžupan Johann Mack je zavzel stališče do volitev in čestital novemu županu, ravno tako kot mandatar VP se je zastopnik KP javil k besedi samo nemško ter izrazil svoje zadovoljstvo, da so pri teh volitvah upoštevali tudi manjšinske frakcije, kar on pojmuje kot izraz demokratičnosti.

Okrajni glavar se je po končanih volitvah poslovil že v naprej od občinskega sekretarja Sablatščana, ki bo letos poleti šel v zasluzeni pokoj.

Razstava o ljudski umetnosti iz Vojvodine v Celovcu

Kot smo že poročali, je v okviru kulturne izmenjave med Avstrijo in Jugoslavijo na Dunaju bila prikazana razstava o ljudski umetnosti iz Vojvodine. Del te razstave je zdaj možno videti tudi v Celovcu. Preteklo sredo so namreč v galeriji Mestne hiše v Celovcu odprli omenjeno razstavo. Tako je v okvir širše predstavitev kulture Vojvodine še predstavitev kulture Celovca, ki ima te dni v gosteh predsednika občinske skupščine Novi Sad Jovana Dejanovića. Slednji je v mestni hiši odprl tudi razstavo ljudske umetnosti iz Vojvodine in ob tem naglasil enakopravnost narodov in narodnosti Vojvodine. Otvoritev razstave so se udeležili tudi celovski župan Leopold Guggenberger, kulturni referent Heribert Medwesche, predstavniki generalnega konzulata SFRJ v Celovcu in predstavniki političnih in kulturnih organizacij koroških Slovencev.

Razstava o ljudski umetnosti Vojvodine v Mestni galeriji je izredno zanimiva, saj prikazuje arheološko dragocene eksponate, ki izvirajo iz obdobja 5000 let pred našim štetjem in do 14. stoletja. Kot že povedano gre za arheološke najdbe, potem razstava zajema tudi dragocenosti vezanja v zlato, zlasti pri narodnih nošah, slikanje na steklo, torej ikone, ter slike in portrete litografske tehnike in bakrorezov. Med najdragocenejše eksponate sodijo vojaški šlemi z okrasnimi kamni, vkovanimi v zlato. Celotna razstava skupno šteje 400 umetnin, zato ljubiteljem umetnosti iz prazgodovine priporočamo, da ne zamudijo enkratne priložnosti

in si razstavo, ki bo odprta do 17. maja 1981, ogledajo.

V kulturno sodelovanje z Vojvodino smo vključeni tudi koroški Slovenci, saj so naše kulturne organizacije nastopale kot soprireditelj gostovanja KUD „Svetozar Marković“, ki je preteklo sredo v Delavski zbornici v Celovcu predstavil jugoslovanske pesmi in ples.

DIJAKI IZ DIJAŠKEGA DOMA SŠD:

„S težkim srcem sem zapuščala Sremsko Mitrovico“

Letos smo nekateri dijaki Dijaškega doma Slovenskega šolskega društva doživeli popolnoma drugačne velikonočne počitnice: Bili smo v gosteh v Vojvodini. Naš gostitelj je bilo mesto Sremska Mitrovica. V tem mestu je veliko izkopanin iz časa rimskega imperija, saj je tedaj stalo tam mesto Sirmium.

Utrujen po dolgi nočni poti z vlakom smo končno prispeli na cilj, kjer so nas že čakali profesorji šole „Frškogorski partizanski odred“. V šoli so nas v veliki učilnici pričakovali dijaki, pri katerih smo bili ves teden v gosteh. Že prvo srečanje z mladimi Mitrovčani je bilo zelo tovariško. Njihov jezik se razlikuje od našega, a smo se vseeno kmalu dobro sporazumeli. Kadar ni šlo z besedo, smo si pomagali s kretnjami. Na dan prihoda smo bili zelo utrujeni, zato so nas dijaki brez odlašanja odpeljali v svoje domove. Njihove družine so nas sprejele zelo toplo in zdelo se nam je, kot da se že dolgo poznamo. Nisem se mogla načuditi gostoljubnosti teh ljudi. Saj so nas sprejeli bolj iskreno, kot sprejemamo pri nas najbližje sorodnike. V Vojvodini živijo

številni enakopravni narodi in narodnosti, vendar v vseh 6 dneh svojega bivanja v teh krajih nisem začutila kakršnegakoli poniževanja s strani večine. Vsaka narodnost uživa v resnici iste pravice, ne pa samo na papirju, kot pri nas. Šele danes vem, zakaj me domačini niso razumeli, ko sem pripovedovala, da sem kot Slovenka v Avstriji vedno zapostavljena in izpostavljena raznim poniževalnim opazkam večine.

Iz dneva v dan sem bolj zavidala mladini, ki tako svobodno izraža svoj jaz; pa čeprav govori slovaško, rusinsko ali madžarsko, niso nikomur kamen spotike.

Velika množica mladine se večer za večerom sestaja v parku sredi mesta. Tudi sama sem nekajkrat zašla med nje. Sprejeli so me kot bi bila stalna članica shoda „Maymunac“. Ne morem z besedami izraziti koliko toplote, tovarštva, ponosa je izražala ta pisana družina mladih. Narodna pesem je bila njihova stalna spremnjevanka. Če je zmanjkalo za trenutek besed, se je oglasila pesem o domovini, o Titu, o borbi, o svobodi in miru. Šele tedaj sem spoznala, koliko

„Na prihodnji večer prinesem svojo s sabo. S to se ne da veliko kaj početi!“

Svetlooki Lenart, ki je vedno vse vedel, je dodal: „Pa rajko boš tudi s sabo pripeljal, da bomo mi z njo rajali!“

Pomežikoval mu je. Matevž pa se ni mogel dolgo pretvarjati.

Proti polnoči so se razhajali. Spet je Hanza tako napravil, da se je vračal z Matevžem.

„Poslušaj, za teboj vprašajo moji tovariši! Prideš na sestanek, ko te obvestim o tem?“

„Kakšen sestanek?“

„Se nič ne svita pri tebi? Bližajo se odločilni časi! Hitler in Stalim si bosta vsak čas v laseh. Tudi v Jugoslaviji bo vigredi nekaj zarožljalo. Mi napredni ljudje pa utrjujemo našo organizacijo in vsestransko delujemo, kajti biti moramo pripravljani za dan, x.“

Spet je Matevž le s pol ušesom poslušal.

„Ne vem, zakaj si toliko drugačen kot brat Domen. Ko sva bila vendar nekaj časa skupaj pri žolnirjih v Celovcu, še za časa usranega Schuschnigga. On je večkrat menil: „Ne bo prej reda pri nas in v svetu, da pride revolucija!“ Da, tako je rad dejal tvoj brat Domen!“

„Kaj jaz vem, kako se revolucija naredi. Če pa pride in bo kaj prinesla za nas delovne ljudi, bom sodeloval! Jaz...“

„No vidiš, samo to hočemo! Zato moramo že prej vedeti, kaj hočemo!“

„Pravico in svobodo in mir na svetu!“

„Čestitam!“, se je navduševal Hanza. „Tako se govori in v tej smeri moramo tudi delati vedno in povsod. Zlasti mi Korošci, prvi antihitlerjanci!“

„Pa kaj je treba delati?“

„Pridi na sestanek, pa boš vse izvedel! Prideš?“

V A B I L O

Odbor šolske skupnosti na Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu priredi v nedeljo, dne 17. maja 1981, ob 14.30 uri v veliki dvorani Delavske zbornice v Celovcu

šolsko akademijo

Akademija bo oblikovala geslo

„KULturna VZAJEMNOST — NAŠA SILA“

Na sporedu so pevske in instrumentalne točke, plesi ter nastopi kulturnih skupin iz Šentvida v Podjuni in Šmihela nad Pliberkom.

Za Odbor šolske skupnosti na Zvezni gimnaziji za Slovence ravnatelj dr. Reginald Vospernik

dve je več kot 39!

SREČANJE MLADIH V GLOBASNICI...

V torek 14. aprila je bilo v globaškem „farnem hlevu“ srečanje mladincev in vseh tistih, ki se štejejo med nje. Za organizacijo je poskrbela tamkajšnja katoliška mladina. Kar 41 jih je prišlo! Glavna točka večera je bila velika noč in navade okoli velikega tedna. — Med navzočimi sta bili tudi dve mladinki iz vasi, in ena izmed njih je znala povedati: „Red'ts bitte deutsch — i fašte sunst ka Wurt...“ Dostavila pa je še: „sunst kumm i dos ondre mol nima!“ In res ostali so ubogali in pogovorni jezik je bil „deutsch“.

Ravno toliko, da nista začeli še deliti temno-zelenih nalepk z napisom „Einsprachig ist besser“.

Rudi Benetik, Podjuna

grdih laži prenašajo avstrijski časopisi o ljudstvu Jugoslavije, češ da živi pod neko prisilo.

Kako ljudstvo še danes trdno veruje v svojega umrlega voditelja sem spoznala ob obisku „Hiše cvetja“ v Beogradu.

Nepretregana veriga ljudi se je vila od parkirišča pa do grobnice in še nazaj. Obrazi obiskovalcev so bili svečano resni in marsikatero oko stare žene, borca, pionirja je potočilo grenko solzo za velikim herojem Titom. Kako ugleden je bil ta človek tudi v svetu, pričajo številni darovi narodov sveta, ki jih je dobil ob raznih obiskih. Vse svoje bogate darove je Tito poklonil svojemu zvestemu ljudstvu in so danes shranjeni v muzeju „25. maja“ ob vzhodu njegove grobnice.

Ogledali smo si mnogo lepih spomenikov, ki pričajo o trpljenju Voj-

vodinskega ljudstva med NOB. Vojvodina je žrtvovala mnogo mož, žena in otrok zato, da danes lahko živijo v miru, svobodi in bratstvu. Tega jim danes nihče ne more več vzeti, kajti v njihovih srcih je preveč ponosa, da bi se komurkoli kdajkoli prodali.

Pomerili smo se tudi v nogometu. Zadnji dan smo privredili poslovilni večer s kulturnim programom.

Prehitro je prišel dan slovesa, saj smo se po nekaj dnevih čutili kar Mitrovčane in zazdela se nam je, kot da se poslavljamo od svojih domačih, od svoje domovine. S težkim srcem sem zapuščala Sremsko Mitrovico. Kar nerada sem se vračala v svoj domači kraj, katerega okolica je razpoložena proti meni, ki sem Slovenka.

Cvetka Lipuš

Valentin Polanšek

BRATOVSKA JESEN

II. del

„Zato bi Jože tako rad nazaj v koprivniške kraje. Da bi celo tvegval vasovanje, ali kakor že tako zadevo moremo imenovati, celo čez mejo in bi vsakič tvegval svoje življenje?“

„Tako nekako. A imam drugo pomembno novico: Najin dvor se je sedaj zaljubil v pravo lepotico z gorenjske strani. To zvezo je treba forsirati!“

„Kako? Potem pa vse sile napnimo, da bo kaj iz tega!“

„Ona je vsa nora za njim. Pa taka krasotica! Poznam jo. Za natarcarico je sedaj onstran Ljubljane. Jo greva enkrat gledat?“

„Tako. Še danes!“

Oba sta bila premamljena od lepote, ko sta se res zglasila v tisti gostilni. Ko sta odhajala, sta dejala, da še prideta — zaradi škofijskega dvorja.

Določeni so bili gotovi dnevi, ko so se shajali koroški ubežniki v gostilni Pod lipo. Fantje so radi peli. Gostje so jih radi poslušali. Pa še pijače je bilo dovolj.

Zdaj je Žnidarjev Hanza nekje iztaknil malo harmoniko z dvema vrstama gumbov, pa jo je prinesel s sabo na „koroški večer“. Šele, ko so odpli celo vrsto pesmi, katere je harmonikaš spremljal, se je nekdo spomnil Matevža, da zaigra za ples.

Le narod, ki lahko razvija svojo kulturo, je enakopraven in svoboden

Novi Sad — glavno mesto Socialistične avtonomne pokrajine Vojvodine, na obiskovalca že takoj ob prihodu napravi vtis kulturnosti. Tozadevno ni potrebno nikakršno vprašanje, ker utrip in lice mesta odgovarjata sama. Človek takoj spozna, da so pri oblikovanju in načrtovanju mesta na delu odgovorne roke, da se tu ne

Folklorna skupina KUD „Maksim Gorki“

zgodí nič prenatrjenega, da se vse odvíja po neki nepisani zakonitosti. Novi del mesta se harmonično spaja s starim delom, centrom Novega Sada. Tu človek nima občutka utesnjenosti, ker so posamezne četrti mesta in ulice prepletene z vzorno urejenimi parki in nasadi cvetja. Prijetno preseneča čistoča ulic in širokogrudna zapora centra mesta za promet. Vse to človeka umirja in tako podzavestno spodbuja k ogledu raznih zanimivosti, katerih v Novem Sadu resnično ni malo.

Ponos Novega Sada je brez dvoma nova gledališka hiša, katero so pred nekaj tedni izročili svojemu namenu. Zgradili so jo ob 120-letnici delovanja Srbskega narodnega gledališča. Novosadski teater je ogromna in impozantna arhitektonska sodobno oblikovana stavba, postavljena v strogem centru, ki je brez dvoma spremenil in urbanistično obogatil podobo glavnega mesta Vojvodine. Prav tako impozantna je nova zgradba športnega centra v Novem Sadu, ki je s tem dobil najmodernejši športni objekt v Jugoslaviji. Tako bi lahko naštevali še in še, vendar naj bo to dovolj prepričljiv podatek o kulturni dovednosti Novega Sada, v katerem, mimogrede povedano, živi največ likovnih umetnikov, kar prav gotovo ni le naključje.

Novi Sad je kulturni center številnih narodov in narodnosti, ki živijo

v Vojvodini. Tu je stičišče številnih kultur, ki se med seboj oplajajo in vsaka po svoje doprinese k bogati kulturni zgodovini te dežele in mesta ob Donavi. Tu se odvijajo številne mednarodne kulturne in športne prireditve, sejmi in simpoziji. Zato ni čudno, da se je Novi Sad v teku zadnjih dvajset let razvil v četrto naj-

ženski in moški oktet, godba na pihala, folklorna skupina, oddelek za pouk solo petja, sekcija za likovno in literarno dejavnost itd. Njihova amaterska gledališka skupina sodi v sam vrh jugoslovanskih amaterskih odrov. Posamezne skupine KUD „Maksim Gorki“ nastopajo doma, zaradi visoke umetniške ravni tudi mnogokrat zastopajo Jugoslavijo na raznih mednarodnih kulturnih srečanjih doma in v tujini. Povedali so, da njihov oktet sodeluje na vsakoletnem srečanju oktetov v Sentyernej na Dolenjskem, pri čemer so izrazili željo, da bi svojo pot v Slovenijo lahko povezali še z obiskom na Koroško. (Morda bi pobudo sprejela SPZ in posredovala enemu naših oktetov, ki bi šel na povratno gostovanje v Novi Sad?)

Ob vsem, kar smo videli in slišali, nas je seveda zanimalo, kako to močno društveno dejavnost financirajo? Z zadovoljstvom in ponosom so nam razgrnili svoj več strani obsegaajoči društveni letni kulturni načrt in vse tozadevne gnotne potrebe. Postavke so za naše razmere, če jih primerjamo z dotacijami naših društev, bile astronomsko visoke. Naše začudenje je bilo tem večje, ko smo slišali, da je bil njihov načrt v celoti sprejet. Naj v ilustracijo navedemo, da samo postavka za medrepubliško sodelovanje znaša 70.000 dinarjev.

Tak je položaj enega od številnih društev rusinske in tudi drugih narodov in narodnosti, ki živijo v Vojvo-

večje mesto Jugoslavije in danes šteje več kot dvesto tisoč prebivalcev. K temu razvoju so doprinesli vsi številni narodi in narodnosti, ki Vojvodini in njenemu glavnemu mestu dajejo izredno pestro kulturno podobo. Zato smo dobri del naše pozornosti posvetili kulturnemu življenju društev in ustanov narodov in narodnosti, ki v Novem Sadu razvijajo svojo dejavnost. Vseh tu kajpada ni možno opisati, kakor tudi ni bilo možno v teku nekaj dni spoznati vsega, kar se v Novem Sadu na tem področju dogaja.

Na tem mestu bo tekla beseda o Kulturno umetniškem društvu „Maksim Gorki“, katerega center smo med drugim obiskali. Gre za društvo pripadnikov rusinske narodnosti, ki šteje okoli 22.000 pripadnikov, od katerih jih 3.000 živi v Novem Sadu. Kljub razmeroma malemu številu, je KUD „Maksim Gorki“ izredno močno in dejavno društvo. O tem smo se lahko prepričali na licu mesta, ko smo obiskali njihove prostore, saj so v le-teh pevski zbori in folklora pravkar imeli svoje redne vaje, društveni funkcionarji pa so na drobno obrazložili delovanje društva. Z velikim ponosom so povedali, da društvo šteje 750 aktivnih članov in da je to najmočnejše društvo v celi Jugoslaviji. Dejavnost društva, ki sloni na amaterski osnovi, obsega številne skupine, kot so mešani in moški zbor,

ženski in moški oktet, godba na pihala, folklorna skupina, oddelek za pouk solo petja, sekcija za likovno in literarno dejavnost itd. Njihova amaterska gledališka skupina sodi v sam vrh jugoslovanskih amaterskih odrov. Posamezne skupine KUD „Maksim Gorki“ nastopajo doma, zaradi visoke umetniške ravni tudi mnogokrat zastopajo Jugoslavijo na raznih mednarodnih kulturnih srečanjih doma in v tujini. Povedali so, da njihov oktet sodeluje na vsakoletnem srečanju oktetov v Sentyernej na Dolenjskem, pri čemer so izrazili željo, da bi svojo pot v Slovenijo lahko povezali še z obiskom na Koroško. (Morda bi pobudo sprejela SPZ in posredovala enemu naših oktetov, ki bi šel na povratno gostovanje v Novi Sad?)

Ob vsem, kar smo videli in slišali, nas je seveda zanimalo, kako to močno društveno dejavnost financirajo? Z zadovoljstvom in ponosom so nam razgrnili svoj več strani obsegaajoči društveni letni kulturni načrt in vse tozadevne gnotne potrebe. Postavke so za naše razmere, če jih primerjamo z dotacijami naših društev, bile astronomsko visoke. Naše začudenje je bilo tem večje, ko smo slišali, da je bil njihov načrt v celoti sprejet. Naj v ilustracijo navedemo, da samo postavka za medrepubliško sodelovanje znaša 70.000 dinarjev.

Tak je položaj enega od številnih društev rusinske in tudi drugih narodov in narodnosti, ki živijo v Vojvo-

Otroški vrtec madžarske narodne skupnosti

Pogled na Novi Sad

dini. Z drugimi besedami to pomeni, da so popolnoma enakopravni, da sredstva za njihovo kulturno dejavnost dobivajo iz družbenih fondov, namenjenih za kulturni razvoj narodnih skupnosti. Zato narodi in narodnosti v Vojvodini nimajo posebnih udruženj, ker taka sprčo nakazane niso potrebna, saj so njihovi predstavniki vključeni v vseh javnih forumih od občine do pokrajinske skupščine in v le-teh soodločajo in sooblikujejo celotno kulturno politiko SAP Vojvodine.

Eno izmed nadaljnjih kulturnih doživetij našega obiska v Novem Sadu je bil obisk gledališke predstave madžarske narodne skupnosti, ki ima poklicno gledališče in svojo gledališko hišo. Vendar to ne pomeni, da to

gledališče deluje samo za pripadnike madžarske narodnosti, ampak želi biti — in tudi je — teater za vse. Kajti vsako predstavo simultano prevajajo v srbohrvaščino, tako da je obiskovalcu, nevedčemu madžarskega jezika, možno spremljati dogajanje na odru. Povedali so nam, da so z uvedbo simultane prevajanja napravili velik korak naprej, ker so s tem našli novo obliko posredovanja kulture od enega do drugega naroda.

Ob teh vtisih se človek čudi, kako bratsko in vzajemno je sodelovanje med narodi in narodnostmi v SAP Vojvodini. Odgovor je morda v tem, da tudi ne poznajo narodne nestrpnosti, da se medsebojnega spoštovanja učijo že v otroštvu, ko se učijo jezik in spoznavajo kulturo naroda sosedu.

Jasen in nedvoumen odgovor pa obiskovalec dobi v novosadskem Muzeju socialistične revolucije, kjer je dokumentirana zgodovinska pot bratstva in edinstva, na katero so stopili pod vodstvom tovariša Tita. Ta pot ni bila lahka; žrtve, ki so jih v boju proti fašizmu dali narodi in narodnosti SAP Vojvodine, so velike, zato svobodo in dosežke cenijo tembolj, ker je tem narodom nova Jugoslavija omogočila popolno narodno enakopravnost, katero so prakticirali že v času NOB odnosno od začetka vstaje leta 1941. Zato v Vojvodini oziroma Novem Sadu vsi odkrito govorijo o dosežkih revolucije in njihove zmage nad fašizmom. Zavedajo pa se tudi, da revolucija traja naprej, da je prav pri ustvarjanju pogojev za narodno enakopravnost treba tem večjih naporov in občeutek za sprotne reševanje človekovih pravic. Kajti v Vojvodini ne želijo, da bi katera koli od številnih narodnosti izginila, ker bi to za deželo pomenilo izgubo ene izmed njenih živih kultur. In to SAP Vojvodino dela veliko, jo postavlja za zgled Evropi in svetu, kako je možno prakticirati sožitje številnih narodov.

-ak-

Agitiralo se je za Katoliško akcijo, za obnovo cerkvene in zasebnega življenja, za družinsko molitev in zaupanje v božje namestnike duhovnike in svetega očeta, ki je izdal rešilne ukrepe za delovnega človeka, za misijone med nami samimi, za Marijino zavetje celovitega slovenskega naroda... Nobene besede pa o tem, da je le nekaj kilometrov od Ljubljane na zapadu fašist Mussolini in na severu nacist Hitler... Od tod ni nevarnosti? Manjka samo še pastirski list kot osemindesetega v Avstriji z nalogom s prižnic: Glasujte za nacista! Glasujte za fašista!

Žnidarjev Hanza je razvijal vedno večjo aktivnost in sposobnost med ubežniki. Z uglednikom sta bila edina, ki sta se borila za simpatije sorojakov vsak za svoj tabor. Tako sta bila v stalnem konkurenčnem boju, včasih so se razgovori raznetili v pravcati politični volilni propagandistični boj. Bila pa sta k sreči oba v prvi vrsti še toliko domaćina Korošca, rojaka z isto usodo zaradi skupnega nasprotnika Hitlerja, da ni prišlo do popolnega razkola. Uglednik je rad pripovedoval, kako je pisal pismo Hitlerju in mu v imenu naroda napovedal vojno. Čulo se je dokaj nevsakdanje! Hanza je imel edino pripombo, ko je o tem slišal:

„Pride čas, ki bo terjal od nas še več kot vojno napoved Hitlerju. Borili se bomo z orožjem do zadnjega! On naj samo gleda, da se ne bo preveč boril pri taki gosposki, ki je Hitler tudi ne bo kar tako pobil kot nas slovenske proletarce! Bomo videli, kako se bo boril!“

Na pevsko vajo je Hanza hodil redno. Ob tem se je sedaj sama od sebe uvedla navada, da so opustili politiziranje in se razživljali samo ob prepevanju. Kot pevce so drug drugega spoštovali. Vsi so imeli izvrstno mehke naravne glasove. To jih je duševno močno združevalo.

Uglednik je prečudovito zapel bariton solo svoje pesmi na melodijo Kadar Zila noj Drava nazaj potače. Nje-

govo besedilo se je glasilo: Sm pa v Šajdo v ves hodiv / m je pa strašilo se / so zalene smreče priklanjale se. Vse bina pesmi je bila resnična izpoved ugledneža in njegove ljubezni do dekleta, ki je živela v kapelški okolici. Zato je bil baritonist vsakič vidno prizadet, kadar je podal svojo pesem. Taka pa je bila zadnja kitica. Ko b' ta Šajda k na bila / Maloveršnikov klanc, / bi pa Micka moja biva, / ne imel b' je Kaplanc!

Pripravljali so program petnajstih koroških narodnih pesmi v ljudskem tonu za gramofonsko ploščo. Hanzu je zelo ugajalo, da so vzeli tudi njegovo, to se reče nov baritonski napev za narodno besedilo „Za vasjo je čredo pasla“. Tako so pevci seksteta Javornik šli drug drugemu na roko in slovenska koroška pesem jih je združevala, osrečevala in morda jim je bilo kdaj nerodno, da so se drugače sporekli.

V Matevževem spominu pa je lebdelo nekaj podatkov, ki so se nanašali na jugoslovansko vladu. Tako je bil kot vojak junija devetnajststodevtrinidesetega zunaj v bližini Berlina, ko je vse govorilo o veličastnem državnem obisku kneza Pavla kot prestolonaslednika. Da je vladal namesto še mladoletnega kralja Petra II., čigar očeta kralja Aleksandra so v Marseillu ubili isto leto kot Dollfuša. Celu v družinski pratiki je bila slika kneza Pavla in Hermana Göringa.

Ko je prišel Matevž v Jugoslavijo, jo je krepko dobil po nosu, ko mu je bilo raztolmačeno, da Slovenije ni, da je samo Dravska banovina... pa amen!

Zdaj kot vojaški dezertar se ni dosti brugal za nadaljnji potek politike in vojne zunaj v svetu. Tudi se ni posebno čudil, ko so na široko hvalili, da je petindvajsetega marca devetnajststoenainštiridesetega leta taisti knez Pavle podpisal prijateljsko pogodbo s Hitlerjem in je tako Jugo-

lavija pristopila k Trojnemu paktu Velika Nemčija-Italija-Japonska.

A takrat se je Matevž, ko se je dva dni po podpisu čulo iz Beograda, da je prekucija, da je mladi kralj prevzel vladu in sklenil pogodbo s Sovjetsko zvezo... Deveti dan po tistem pa so že padale nemške bombe na Beograd.

Zdaj je gostilna zaživela, odkar so večkrat peš ali s kolesi prihajali številni gostje iz Ljubljane. Bili so v glavnem Korošci, mladi razposajeni ubežniki, pa starejši ljudje, člani Kluba ter njihovi svojci in drugi prijatelji.

Gostilničarja sta zaslovela z lepo natakario Vesno, s koroškim petjem, s koroškim godcem in koroškimi rajevci. Zato sta si na vsak način prizadevala, da jima bi taka natakario ostala dolgo, dolgo časa. Rada sta ji ugodila po en prost dan na teden, da je šla po svoje neznanu kam.

Vesna pa je nosila s sabo skrivnost: Visoki sodnijski gospod so jo pred nedavnim poklicali k sebi v urad, da je kar tako gledala, kaj je zagrešila. Potem so ji skoraj vtepli v glavo, da mora na vsak način obdržati fanta na vjetih. Predsednik Kluba je bil poznavalec človeških usod, pa je dejal kar naravnost: „Najbolje bi bilo, da ga za vselej obdržite in poročite! Jaz vama grem za druga!“ To so visoki gospod prepustili njej, ali o tem kaj poreče ljubljenču ali ne. Tako si je izmislila poseben načrt: Vsaki prosti čas sta se peljala v kak nov kraj Slovenije. Povsod je pripovedovala nove zanimivosti. On pa se ni nič preveč ogreval za novosti in lepote življenja in za zgodaj se obetajočo pomlad leta tisočdevetstoenoainštiridesetega.

„Na kaj misliš ali na koga, ko toliko molčiš poleg mene? Kadar si na plesišču, si v odmorih bolj zgovoren, ga je odtajevala, kar je delala vedno z novimi domislicami.“ (Dalje prihodnjič)

Maribor ob svojem prazniku

V tem tednu so v Mariboru spet obhajali tradicionalni občinski praznik in se ob tej priložnosti spominjali slavnih dni narodnoosvobodilne borbe, ko so se tudi v mariborski občini od vsega začetka uprli tujim okupatorjem ter jim napovedali boj. Letos je bil občinski praznik — kakor tudi v drugih občinah Slovenije — seveda vtkan v široko mrežo prireditev in slavnosti v počastitev 40-letnice ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda in 40-letnice vsaj narodov in narodnosti Jugoslavije. Ob pogledu nazaj na junaško preteklost pa je pozornost veljala tudi današnjemu trenutku in bodočnosti, kajti občani Maribora kot cele Slovenije in Jugoslavije so odločeni, da na temeljih, ki so si jih ustvarili, gradijo naprej.

Maribor je gospodarsko, prometno, kulturno in turistično središče severovzhodne Slovenije in drugo največje mesto v Sloveniji. Do takšnega pomena mu je veliko pripomogla njegova geografsko ugodna in slikovita lega na obeh bregovih Drave, kjer se na prehodu iz predalpskega v subpanonski svet ozka dolina Drave razširi v Dravsko polje, na severu zniža Kozjak v vinorodne Slovenske gorice in na jugu konča gozdni hrbet Pohorja. Maribor odlikuje tudi milo podnebje z velikim številom sončnih dni v letu, nizko količino padavin in redko pojavljajočo meglo.

Izkopanine iz območja Maribora in njegove okolice pričajo, da je bil ta predel že od neolitika neprestano naseljen. Vendar Maribor nima tako stare urbane tradicije kot nekatera druga mesta v Sloveniji, ker sta obdravska pot in obalpska pot, ki se sekata na področju Maribora, prišli do veljave šele v srednjem veku. V začetku 14. stoletja je dobil Maribor obzidje, ki ga je leta 1481 obvarovalo pred Madžari in leta 1532 pred Turki.

Nov gospodarski vzpon je prinesla Mariboru železnica, ki jo je dobil prvi od vseh jugoslovanskih mest. Leta 1846 ga je povezala z Dunajem, leta 1860 z Madžarsko in leta 1863 s Celovcem. Ob koroški postaji so nastale velike železniške delavnice, ki predstavljajo prvi moderni industrijski obrat v Mariboru. Razvijati se je začela predelovalna industrija. Mesto se je začelo širiti tudi na desni breg Drave in se združevati s predmestji.

V predvojni Jugoslaviji je našel v Mariboru ugodna tla češko-nemški kapital, ki je zgradil veliko industrijo, predvsem tekstilno. Druga svetovna vojna je leta 1941 prinesla okupacijo in z njo nasilno izseljevanje narodno zavernih ljudi in streljanje talcev. Po osvoboditvi je Maribor mobiliziral vse sile, se obnovil in se vsestransko tako naglo povečal kot še nikoli poprej.

Danes je Maribor s 135.000 prebivalci drugo največje mesto v SR Sloveniji. Je izrazito industrijsko središče, saj od skupno 92.500 zaposlenih ustvarja svoj dohodek v industriji 40.000 delavcev. Najrazvitejša je kovinska industrija, ki je postala hrbtenica mariborskega gospodarstva. Poleg kemične in tekstilne industrije pa se zelo hitro razvijajo tudi prehrabena industrija, trgovina, promet, gostinstvo in turizem. Maribor je mesto s številnimi podjetji, od katerih so mnoga znana v Jugoslaviji in tudi v svetu; naj omenimo le TAM, Metalno, Hidromontažo, Zlatorog, Spedtrans, MTT, Sladkogorsko... Energijo celotni industriji dajejo številne hidrocentrale na Dravi, ki predstav-

ljajo pomembne objekte za gospodarstvo Maribora in Slovenije.

Kultura ima v Mariboru večstoletno tradicijo. Že v 18. stoletju dobi mesto prve šole in tiskarno; v 19. stoletju (leta 1861) je ustanovljena Slovenska čitalnica, leta 1868 pa izide prvi slovenski liberalni časopis „Slovenski narod“; pred prvo svetovno vojno je bilo v Mariboru ustanovljenih več pomembnih kulturnih ustanov, kot so Slovensko narodno gledališče, Pokrajinski muzej, znanstvena knjižnica in druge. Danes ima Maribor poklicno gle-

diplomantov, med katerimi je bilo veliko takih, ki so visokošolski študij končali ob svojem rednem delu.

Maribor ima sorazmerno dobro razvito mrežo vzgojnovarstvenih ustanov, ki so namenjene otrokom do 7 let. Na območju občine je okoli 65 zgradb z 200 oddelki, ki služijo temu namenu.

Dejavnost zdravstvenega varstva v Mariboru opravljajo Splošna bolnišnica, Zdravstveni dom, Mariborske lekarne in delno tudi Zdravstvena šola. V zdravstvu je zaposlenih okoli 3550 delavcev, od tega kakih 400 zdravnikov (tako da pride 1 zdravnik na 470 prebivalcev); na območju občine je 130 splošnih, 60 specialističnih in 40 zobnih ambulant.

Maribor je tudi pomemben športni center, kar dokazuje z množičnim vključevanjem občanov v različne telesno kulturne aktivnosti ter s številnimi uspehi posameznikov in klubov, doseženimi v različnih športnih panogah. V

Foto: B. Čerin

dališče z dramo in opero, lutkovno gledališče, koncertno poslovalnico, razstavnim salon Rotovž, Umetnostno galerijo, Muzej NOB in vrsto drugih ustanov kulturnega pomena. V Mariboru deluje 72 amaterskih društev z več kot 10.000 aktivnimi člani, ki letno pripravijo več kot 2000 prireditev.

Začetki šolstva v Mariboru segajo tja v 13. stoletje, obvezno osnovno šolanje pa je bilo uvedeno leta 1868. Danes je v Mariboru 60 osnovnih šol, tri gimnazije, vzgojiteljska šola, pet samostojnih štiriletnih strokovnih šol, štiri poklicne šole in 11 šolskih centrov; v vseh teh šolah se danes šola okoli 35.000 učencev. Leta 1975 je Maribor postal univerzitetni center z mnogimi strokovno raziskovalnimi ustanovami, ki so tesno povezane z gospodarstvom. Od leta 1959 do danes je na višjih in visokih šolah v Mariboru diplomiralo že več kot 16.000

občini deluje 80 športnih društev in klubov, v skupno 350 samostojnih organizacijah za telesno kulturo pa je vključenih skoraj 50.000 aktivnih članov, ki gojijo nad 30 različnih športov. V zadnjih letih je postal Maribor bogatejši tudi za številne sodobne športne naprave, kot so umetno drsališče, športni park na Taboru in pokrita kopališča.

V ožjem in tudi širšem območju Maribora so podani vsi naravni in drugi pogoji, da se lahko razvijajo vse zvrsti turizma. Smučarski center na Pohorju ima okoli 200 ha rekreacijskih površin in 40 km smučarskih prog in poti. Drugi turistični center je nastal po zajezitvi Drave na Mariborskem jezeru. Poseben pečat pa daje mestu mednarodni mejni prehod v Sentilju, preko katerega je v enem samem letu prešlo v Jugoslavijo več kot 5 milijonov potnikov.

radio - televizija

AVSTRIJA 1

PETEK, 1. 5.: 10.30 Tako potujemo in ljubimo — 15.05 Ključ v paradiž — 16.30 Lepotička in pošast — 17.50 Don in Peter — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Pregled sporeda — 18.05 Sanje o novem človeku — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Lepi dnevi — 22.45 Nočni studio — 23.45 Poročila.

SOBOTA, 2. 5.: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Srečanje z Jupitrom in Saturnom — 11.30 Delovna medicina — 12.20 Eggenbergerjev glasbeni koledar — 13.00 Redakcija — 15.05 Deklica z Moorhafa — 16.30 Kolo Slavuj — 17.00 Gradbišče — 17.30 Pirati — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Dober večer želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Trije vaški svetniki — 22.00 Šport — 22.00 Marcia-jeva glasba — 23.05 Poročila.

NEDELJA, 3. 5.: 11.00 Pogovor z novinarji — 14.55 Noč pred poroko — 16.45 Ena, dve ali tri — 17.30 Risanka — 17.40 Otrokom za lahko noč — 17.45 Seniorski klub — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Žival in človek — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Šport — 20.15 La Sylphide, balet — 21.55 Evropsko prvenstvo v gimnastiki za ženske — 23.30 Poročila.

PONEDELJEK, 4. 5.: 9.00 Poročila — 9.05 Oče in mati — 9.30 Pogled v lonec — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Ključ do raja — 12.00 Vichy — 13.00 Poročila — 17.30 Lassie — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Fauna iberica — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Družinska oddaja — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Šport — 21.05 Lisice — 22.40 Poročila.

TOREK, 5. 5.: 9.00 Poročila — 9.05 Bratje — 9.30 Angleščina — 10.00 Na poti k združenji Evropi — 10.30 Tako potujemo in ljubimo — 13.00 Poročila — 17.25 Tudi zabavno mora biti — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dekle iz Avignona — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Družinska oddaja — 18.54 Nasveti za potrošnike — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Argumenti — 21.15 Trmoglavci in druge zgodbe — 22.20 Šah dami — 23.25 Poročila.

SREDA, 6. 5.: 9.00 Poročila — 9.05 Tudi zabavno mora biti — 9.35 Francoščina — 10.05 Šolska oddaja — 10.35 Dekle z barja — 12.00 Argumenti — 13.00 Poročila — 17.00 Lutkovno gledališče — 17.30 Viki — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Čudovito življenje — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Družinska oddaja — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Maigret — 21.45 Finalna tekma UEFA-cupa — 23.15 Poročila.

ČETRTEK, 7. 5.: 9.00 Poročila — 9.05 Dedje — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Stresemann — 12.10 Will Shakespeare — 13.00 Poročila — 17.30 Risanka — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Kuharsko omizje — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Družinska oddaja — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Sončni konji — 21.05 Vitezi, vazali, deželni gospodje — 21.55 Šport — 23.25 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 1. 5.: 15.40 Pregled sporeda — 15.45 Jeklena simfonija iz Linza — 16.15 Koncert — 17.05 Till Eulenspiegel, smejoči se upornik — 18.30 Okay special — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Pridige Abrahama a Santa Clara — 20.15 Kabaret o štirih letnih časih — 21.45 Šport — 22.00 Smrtonosni krog — 23.50 Poročila.

SOBOTA, 2. 5.: 17.00 Srečanje Avstrija — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Nogomet — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Primer za ljudskega odvetnika? — 20.15 Močka na vroči strešni pločevini — 22.05 Junak divjega zapada — 23.45 Poročila.

NEDELJA, 3. 5.: 16.45 Pregled sporeda — 16.50 Stresemann — 18.30 Mladinski obzorik — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Kraj zločina — 21.45 Šport — 21.55 Bogovi in ljudje ob Gangesu — 22.40 Chicago 1930 — 23.25 Poročila.

PONEDELJEK, 4. 5.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Novo v znanosti — 19.00 Kremenčkovi — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Doktor in ljubo govedo — 21.05 Šiling — 21.50 Poročila — 22.20 Orkestrska vaja — 23.30 Poročila.

TOREK, 5. 5.: 16.40 Pregled sporeda — 16.45 Iz parlamenta — 18.00 Država ob Nilu — 18.30 Galerija — 19.00 Kremenčkovi — 19.30 Čas v sliki — 20.15 To je bil Karl Farkas — 21.05 Novo iz filmskega sveta — 21.50 Poročila — 22.20 Klub 2.

SREDA, 6. 5.: 16.40 Pregled sporeda — 16.45 Iz parlamenta — 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Na poti po Avstriji — 19.00 Kremenčkovi — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Iz gledališkega življenja — 21.50 Poročila — 22.20 Tu imaš tvoje življenje.

ČETRTEK, 7. 5.: 16.40 Pregled sporeda — 16.45 Iz parlamenta — 18.00 Brez nagobčnika — 19.00 Kremenčkovi — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Deset ali manj — 21.50 Poročila — 22.20 Klub 2.

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

PETEK, 1. 5.: 7.05 S pesmijo našo (voščila)
SOBOTA, 2. 5.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 3. 5.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmika naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 4. 5.: 9.15 Kukovica Franc: Ptice selivke in ptice stalnice (šolska radijska oddaja za šolarje od 2.—5. šolske stopnje) — 14.10 Obzorik — Pesem nas druži.

TOREK, 5. 5.: 9.30 Pomlad je v deželo prišla... — 14.10 Obzorik — Rdeče, rumeno, zeleno — Popevke.

SREDA, 6. 5.: 14.10 Obzorik — Solisti: Du-bravka Tomšič, klavir — Literarna oddaja.

ČETRTEK, 7. 5.: 14.10 Obzorik — Družinski magazin.

**JEKLO
TEHNA**

export - import

trgovsko in proizvodno
podjetje Maribor

62000 MARIBOR
Partizanska 34

s svojimi T O Z D

o VELEPRODAJA Maribor

o TRGOVINA Sisak

o ELEKTRO Maribor

o MERKUR Maribor

o OBALA Izola in

DELOVNO SKUPNOSTJO
SKUPNIH SLUŽB

PRODAJA-PROIZVAJA-ZASTOPA-SERVISIRA

SAK - ASK (0:3) 0:4

Preteklo nedeljo je Slovenski atletski klub nastopil proti športnemu klubu iz Annabichla. SAK je moral nastopiti oslavljen, saj je manjkal Polanšek zaradi bolezni. Manjkanje Polanška je bilo med igro občutno opaziti.

Že v 6. minuti je SAK rešila vratnica pred zadetkom. SAK je skoraj vso tekmo imel lahko terensko premoč, vendar so v teh 90 minutah slovenski igralci samo enkrat resno ogrožali nasprotnikov gol. V 20. minuti je iz kota ASK povedel z 1:0, 10 minut navrh so povisali na 2:0 in v 39. minuti se je rezultat glasil že 3:0. Izgledalo je, kot da bi bila prijateljska tekma, kajti pri tretjem zadetku je obramba SAK gledala kako je nasprotnik dal gol, namesto da bi atakirala.

Drugi polčas se je nadaljeval tako, kot se je prvi končal. ASK je igral s protinapadi, medtem ko se je SAK zaletaval v obrambo nasprotnika. V igri SAK je manjkalo idej, predvsem pa je manjkala borbenost. Kajti če bi se igralci SAK tako borili kot se je nasprotnik, verjetno do poraza sploh ne bi prišlo.

Postava: Ahlin; Perč, Babšek, Woschitz, Lampichler, Ferra, Luschig,

Zablatnik, Gregorič, Hobel, Drnovšek.

Tudi vsa ostala moštva SAK so zapustila v nedeljo igrišča poražena.

Moštvo „pod 23“ je izgubilo 2:7 (0:3). Gole za SAK sta dala Sommeregger in Pandel.

Mladinci so izgubili proti Hörtendorf z 0:2.

Šolarji pa prav tako proti Hörtendorf 0:8.

-MW-

Občni zbor slovenskega športnega kluba Obir

Občni zbor slovenskega športnega kluba „Obir“ iz Obirskega po prvem letu delovanja je ugotovil zadovoljiv razvoj mnogostranskega klubskega športnega delovanja. Udeleževanje mladih športnikov se je v preteklem letu razvijalo v treh sekcijah (smučarski skoki, namizni tenis in šah), v nedeljo pa je bila ustanovljena še 4. sankasna sekcija. Da se je zbralo na občnem zboru tudi veliko staršev mladih aktivnih športnikov priča o tem, da je športna dejavnost v okolici Železne Kaple zagrabila celo starejše letnike, ki z veseljem podpirajo svoje otroke.

„Maraton treh src“

Letos bodo v Sloveniji organizirali v okviru prireditve „Maraton treh src 81“ prvič množične tekaške prireditve, ki so razvrščene od meseca maja do oktobra. Oblikovane pa bodo tako, da k udeležbi spodbujajo vsakogar. Ideja za poletne maratone

se organizatorji povežali z odborom za maloobmejno sodelovanje na področju športa v Murski Soboti z željo, da Maraton treh src vključijo v program maloobmejnega sodelovanja med SFR Jugoslavijo, LR Madžarsko in Avstrijo.

Za množične tekaške akcije, ki so pod geslom „Tekmuj sam s seboj“ in „Vsak je zmagovalac“, so prijave možne do 10 dni pred prireditvijo, naknadna prijava pa je možna na dan prireditve od 11. do 12. ure na kraju prireditve same. Štartnina za 42 in 21 km znaša 100 Ndin, pri trimnem teku ni treba plačati prijavnine.

Prijave za posamezne prireditve so možne na sledeče naslove: Telesno vzgojno društvo Partizan Radenci, 69252 RADENCI, Športno društvo Čezsoča, 65230 BOVEC, Zveza telesnokulturnih organizacij Kranj, 64000 KRANJ, Staneta Žagarja 27 ter preko Slovenske športne zveze v Celovcu, Spitalgasse 12/III.

KD Peter Markovič v Rožeku vabi na

MATERINSKO PROSLAVO

v nedeljo 3. maja 1981 ob 14.30 uri v gostilni „Pri kosi“ (Sensenwirt) na Ravnah.

Sporod oblikuje dvojezični mladinski pevski zbor iz Rožeka in tamburaški ansambel SPD „Jepa-Baško jezero“ iz Loč pod vodstvom Erike Wrolich

Zveza slovenskih žena v Celovcu vabi na

IZLET V KRANJ IN OKOLICO

v četrtek 7. maja 1981. Odhod avtobusa je ob 7.30 uri v Celovcu, Gasometergasse 10. Prijave sprejema Anica Kupper, tel. (0 42 27) 24 10. Zadnji rok prijave je 4. maj 1981.

Odbor

Krajevno združenje Zveze slovenske mladine Globasnica vabi na

OBČNI ZBOR

ki bo v četrtek, dne 30. aprila 1981 v gostilni Greiner, pd. Štekl v Globasnici ob 20. uri.

Odbor

ZVEZA SLOVENSKE MLADINE VABI SVOJE ČLANE

NA OBČNI ZBOR

KI BO V PONEDELJEK DNE 4. maja 1981 OB 19.30 URI V MLADINSKIH PROSTORI KULTURNEGA DOMA "DANICA" V ŠENTPRIMOŽU V PODJUNI.

odbor

ske prireditve je prišla od smučarske zveze Slovenije, nositelj te masovne športne prireditve pa so Zveza telesnokulturnih organizacij Slovenije, atletski in smučarski zveza Slovenije, pokrovitelj pa bo delovna organizacija zdravilišča Radenci. Množične tekaške prireditve bodo vsebovale nožnost teka preko 42,195 km ter trimski tek preko 10 km. Prireditve bodo v Radencih v soboto 30. maja, v Bovu v soboto 26. septembra in v Kranju v soboto 24. oktobra.

Množične tekaške prireditve so se tako v Avstriji kot tudi v Sloveniji in v drugih sosednjih deželah uveljavile posebno v zimskem času, saj dobro odgovarjajo željam po rekreaciji, športnem testiranju lastnih zmogljivosti in sploh razvedrilu. Z organizacijo Maratona treh src skušajo organizatorji dati športnikom možnost za neprestano vadbo in pripravo na zimsko sezono. Pri tem stoji skrb za zdrav način življenja na prvem mestu. Organizatorji, ki so s krajšimi programi poskrbeli za pogoje, v katerih vsak lahko sodeluje, poudarjajo, da je vsako pretiravanje škodljivo, v ospredju naj stoji pri tem športu zmernost in rednost.

Vsak udeleženeec teka na 42.195 m in 21.000 m bo dobil značko in diplo, če bo tek opravil v določeni časovni omejitvi (osnovna omejitev za 42,195 km je 6 ur, za 21 km pa 3 ure). Za prve tri tekače v vsaki kategoriji in za zmagovalca dneva pa so predvidena še druga priznanja in pokali. Vse zbiratelje značk pa opozarjajo, da značk maratona treh src ne bo mogoče dobiti v prodaji, ne bo jih mogoče kupiti, temveč samo za služiti s tekom.

Maraton naj bi imel tudi svojo povezovalno vlogo med narodi, zato so

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo: 9020 Celovec/Klagenfurt, St. Rupprechtstraße 19/IV (Sindok); telefon: 84 9 24, teleks: 42086; uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon: 32 5 50 - Tiska Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

Posebno aktivni sta bili skakalna in namiznoteniška sekcija. Prva je priregnala številno mladih skakalcev, ki so se pomerili na 25-metrski skakalnici, na kateri so izvedli celo tekmo, ki je štela v okvir deželne kapa. Dobre uvrstitve pa so dosegli Obirčani tudi pri tekmah v Bad Bleibergu. Namiznoteniška sekcija je imela jeseni še dokaj slabe pogoje. Nima trenerja, za igralce ni centralne možnosti za trening, zato v jesenskem tekmovanju začetniške lige tudi ni bilo dosti uspehov. V pomladanskem kolu pa so se igralci kljub slabim okoliščinam zelo potrudili, tako da so sedaj na 7. mestu izmed 13 moštev. Tudi šahovska sekcija se je dobro vključevala v delo športnega kluba.

V poročilih odbornikov je uspešno delovanje bilo seveda na prvem mestu, seveda pa so omenili tudi težave, ki so predvsem na finančnem področju in glede prevoznih sredstev. Glede finančne podpore pa je bilo ugotovljeno, da je prispevala dosedaj največ Slovenska športna zveza iz Celovca, manjšo podporo pa je dala tudi občina Železna Kapla. Kot nadaljnji cilj si je odbor zastavil spet izgradnjo 40-metrski skakalnice, brez katere ne bo mogoče napraviti novih korakov v tej disciplini.

Kot predsednik je bil potrjen Mirko Oraž, novi podpredsednik je Jozi Hribar, drugi podpredsednik pa je Kelih Janko. Tajniške posle bo spet opravljal Avgustin Brumnik, njegov namestnik pa je Hanzi Ojster. Kot blagajničarja pa bosta delovala Joško Maloveršnik ter Flori Smrtnik.

ČESTITAMO

Na velikonočni ponedeljek sta se poročila Maja Kupper, profesorica na Slovenski gimnaziji in Hanzi Milonig, učitelj iz Drašče na Zilji. Mlademu paru želimo na njuni skupni življenjski poti veliko sreče in zadovoljstva.

Veseloigra „KJE JE MEJA“

Prireditelj: SKD v Celovcu
Kraj: Marjanišče v Celovcu, Rudolfsbahngürtel 2
Čas: petek, 8. 5. 1981 ob 19.30 uri
Gostuje: igralska skupina SKD iz Globasnice

MATERINSKA PROSLAVA

Prireditelj: SPD „Srce“ v Dobrli vasi
Kraj: Kulturni dom v Dobrli vasi
Čas: nedelja, 10. 5. 1981 ob 14.30 uri
Nastopajo: MPZ „Srce“ v Dobrli vasi pod vodstvom Albina Krajncarja, otroški zbor SPD „Srce“ pod vodstvom Ljudmille Sturm (ml.) folklorna skupina SPD „Srce“ pod vodstvom Lize Pastlerk

OKRAJNA PISARNA PLIBERK posluje vsak torek od 9. do 12. ure

V pisarni bo:
5. 5. 1981
Marjan Pečnik

Menjava denarja

Stanje v sredo 29. aprila 1981

Za 100 dinarjev dobite	40.00 šil.
Za 100 dinarjev plačate	45.00 šil.
Za 100 lir dobite	1.39 šil.
Za 100 lir plačate	1.48 šil.
Za 100 mark dobite	697.50 šil.
Za 100 mark plačate	713.80 šil.

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB

vabi na prvenstvene tekme

PETEK 1. MAJ 1981

SAK ml. — Gospa Sveta ml. ob 16.00 uri
Igrišče: ASV Annabichl

SOBOTA 2. MAJ 1981

KAC — SAK

KAC „pod 23“ — SAK „pod 23“ ob 17.00 uri
Igrišče: KAC ob 15.15 uri

NEDELJA 3. MAJ 1981

Trdnja vas (Hörtendorf) šol. — SAK šol. ob 13.45 uri
Igrišče: Trdnja vas

SAK ml. — Pischeldorf ml. ob 10.30 uri
Igrišče: ASV Annabichl

Prisrčno vabljeni

NAŠA KNJIGA — UNSER BUCH

Druga svetovna vojna v treh knjigah

Druga svetovna vojna se je začela v Evropi 1. septembra 1939 z nemškim napadom na Poljsko, končala pa se je 2. septembra 1945 s kapitulacijo militaristične Japonske. V svoj smrtonosni vrtnec je potegnila 61 držav z milijardo in 700 milijoni prebivalcev in s površino 131,5 milijona km², kar je pomenilo 96 odstotkov zemeljske površine.

Ta vsesplošni spopad je terjal velikanske žrtve: 50 milijonov padlih in 35 milijonov ranjenih, pri čemer je bilo med žrtvami več kot 36 milijonov civilistov, 20 milijonov otrok je ostalo brez staršev, porušenih je bilo 30 milijonov stanovanjskih zgradb, potopljenih več kot 800 ladij, uničenih 410.000 letal itn.

Druga svetovna vojna je povzročila še veliko drugih tragičnih posledic, ki jih ni mogoče zajeti v statistične razpredelnice: vse do danes je pustila odprtih veliko globokih in skelečnih ran. Ta vojna je imela poleg tega tudi globoko politično ozadje. Številni narodi — med njimi v prvi vrsti jugoslovanski in ves slovenski narod — se niso bojevali samo proti okupatorju, marveč tudi za novo družbeno-politično ureditev. Velike sile so prav tako kovalle svoje načrte za povojno razdelitev sveta, pri katerih pa so se marsikje temeljito uštele. Druga svetovna vojna zato ni bila samo napadalna oz. obrambna vojna, saj so jo v različnih koncih sveta spremljale tudi globoke revolucionarne spremembe. Številna narodnoosvobodilna gibanja so po osvoboditvi v svojih državah prevzela oblast in položila temelje novemu razmerju sil v svetu, s katerim so se morale sprijazniti tudi vodilne velesile.

Vse tri knjige, broširane, skupaj 15 šillingov.

3 knjige (format 22x28,5 cm), 59 poglavij, 1200 strani, 1480 dokumentarnih fotografij, 119 zemljevidov itd.

Prednaročniška cena za vse tri v kartonsko škatlo vložene knjige znaša samo 1.330 šil.

Prednaročniški rok: 9. maj 1981

Po 9. maju bo cena 1.810 šil.

V soboto 2. maja 1981 knjigarna izjemoma ne bo odprta.

POSTANI TUDI TI ČLAN KLUBA „SVET KNJIGE“!

A-9020 Celovec-Klagenfurt, Paulitschgasse 5-7, ☎ (0 42 22) 86 1 06

Es meint der Igel Kasimir:

Kärntner Gemeinden
2.-10. Mai 1981

Woche der Sauberkeit